

STRATEGIA
INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY OBORNIKI ŚLĄSKIE
NA LATA 2015 – 2020

PROJEKT

Oborniki Śląskie 2014

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Zasoby gminy Oborniki Śląskie	5
1.1. Uwarunkowania przestrzenne	5
1.2. Kapitał ludzki gminy Oborniki Śląskie	5
1.2.1. Liczba mieszkańców i mieszkanek gminy w latach 2009 - 2013.....	5
1.2.2. Struktura ludności gminy według wieku	7
1.2.3. Struktura ludności według wykształcenia	8
1.2.4. Nowi mieszkańcy - migracje	10
1.3. Kapitał społeczny	10
1.4. Zasoby instytucjonalne gminy Oborniki Śląskie w obszarze polityki społecznej.....	10
1.5. Organizacje pozarządowe i inne podmioty działające w obszarze polityki społecznej gminy	14
2. Główne problemy społeczne i potrzeby zidentyfikowane w gminie Oborniki Śląskie	16
2.1. Starzenie się społeczeństwa gminy i sytuacja osób starszych w gminie	17
2.2. Sytuacja osób z niepełnosprawnością	19
2.3. Ubóstwo i bezdomność	20
2.4. Rynek pracy: przedsiębiorczość, bezrobocie.....	21
2.5. Uzależnienia i przemoc.....	24
2.5.1. Przeciwdziałanie alkoholizmowi	25
2.5.2. Przeciwdziałanie narkomanii	26
2.5.3. Programy i działania profilaktyczne w szkołach i świetlicach.....	27
2.5.4. Inne uzależnienia	29
2.5.5. Przemoc w rodzinie	30
2.6. Sytuacja rodziny i dziecka.....	31
2.7. Sytuacja młodzieży	33
2.8. Aktywność społeczna i współpraca lokalna w gminie	34
3. Analiza SWOT	35
3.1. Sytuacja osób starszych w gminie, wsparcie seniorów	35
3.2. Sytuacja osób z niepełnosprawnością	36
3.3. Ubóstwo i bezdomność	37
3.4. Rynek pracy: przedsiębiorczość, bezrobocie.....	38
3.5. Uzależnienia i przemoc w rodzinie	38
3.6. Wsparcie rodziny i dziecka	39
3.7. Wsparcie młodzieży.....	40
3.8. Aktywność społeczna	41
3.9. Profilaktyka zdrowotna	42
4. Cele i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i Integracji Społecznej na lata 2015 - 2020.....	43
4.1. Cele główne i szczegółowe	43
4.2. Zadania	48
5. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja, aktualizacja Strategii	59

5.1.	Wdrażanie Strategii	59
5.2.	Monitoring i ewaluacja Strategii	59
5.3.	Aktualizacja strategii	59

Wprowadzenie

Strategia Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oborniki Śląskie na lata 2005 – 2020 powstała na mocy Ustawy o Pomocy Społecznej z 12 marca 2004 roku. Według zapisów ustawy do zadań gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia powstała w ramach realizacji projektu „Obornickie Konsultacje Społeczne”. Projekt realizowany był w partnerstwie Fundacji Wspierania Rozwoju Lokalnego „Moja Przestrzeń” i gminy Oborniki Śląskie w okresie od września 2013 roku do grudnia 2014 roku. Przedsięwzięcie zakładało przeprowadzenie szeregu działań edukacyjnych i animacyjnych włączających przedstawicieli lokalnych instytucji, organizacji i samych mieszkańców w proces tworzenia Strategii. Niniejszy dokument jest zwięźczeniem podjętych działań, sumą wszystkich przeprowadzonych dyskusji i zebranych informacji.

W założeniu autorów, którymi w głównej mierze są mieszkańcy gminy Oborniki Śląskie, Strategia zawiera opis aktualnej sytuacji społecznej wraz ze zbiorem działań zaplanowanych do realizacji w latach 2015-2020. Szerokie zaangażowanie w proces tworzenia Strategii różnorodnych grup, instytucji i osób stanowić ma gwarant jej realizacji.

Dokument powstał w wyniku:

- Zrealizowania dla 24 osób z terenu gminy cyklu szkoleniowego „Aktywne narzędzia/techniki konsultacji społecznych”,
- Powołania i pracy grupy roboczej ds. Strategii,
- Przeprowadzenia 3 warsztatów konsultacyjnych dotyczących poszczególnych elementów Strategii,
- Zorganizowaniu 5 kawiarenek obywatelskich,
- Przeprowadzenia konferencji Open Space,
- Przeprowadzenia wywiadów z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Przeprowadzeniu szeregu rozmów indywidualnych z mieszkańcami gminy.

Dokument wytycza najważniejsze cele oraz zadania, które prowadzić będą do niwelowania zdiagnozowanych problemów społecznych gminy oraz będą odpowiadać na zidentyfikowane potrzeby społeczne w gminie. Strategia z założenia ma stać się narzędziem ułatwiającym zarządzanie gminą w obszarze społecznym.

Analiza danych statystycznych sytuacji społecznej w gminie oraz sporządzona wspólnie z lokalnymi liderami analiza mocnych i słabych stron gminy pozwoliła zdiagnozować najistotniejsze problemy i potrzeby społeczne gminy. Na podstawie tej diagnozy zostały wytyczone 4 cele główne strategii. Pierwszy z nich obejmuje wsparcie i aktywizację osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób ubogich, bezdomnych, z problemem uzależnień. W cel ten wpisują się również wszystkie zadania ukierunkowane na aktywizację zawodową osób bezrobotnych. Drugi cel zakłada wsparcie

i aktywizację społeczną dwóch grup szczególnie zagrożonych izolacją społeczną: osób z niepełnosprawnością i osób starszych . Trzeci cel główny poświęcony jest wspieraniem rodzin oraz stwarzaniem dobrych warunków do rozwoju dzieci i młodzieży zarówno w środowisku rodzinnym jak i poza nim. Cel czwarty obejmuje działania prowadzące do pobudzania aktywności społecznej w lokalnej społeczności gminy oraz do integracji i współpracy mieszkańców. Realizacja piątego celu głównego ma przyczynić się do profesjonalizacji kadr służb społecznych gminy oraz do rozwoju współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Realizacja zadań wpisujących się w wyżej wymienione cele główne przyczyni się do rozwiązania negatywnych zjawisk i procesów zachodzących w gminie, a co za tym idzie doprowadzi do podwyższenia jakości życia jej mieszkańców.

Realizacja procesu tworzenia niniejszego dokumentu nie byłaby możliwa bez zaangażowania i aktywności uczestników i uczestniczek organizowanych spotkań. Dziękujemy wszystkim za wkład w opracowanie Strategii.

1. Zasoby gminy Oborniki Śląskie

1.1. Uwarunkowania przestrzenne

Gmina Oborniki Śląskie leży w północnej części województwa dolnośląskiego, w powiecie trzebnickim. Graniczy z gminami: Prusice, Trzebnica i Wisznia Mała w powiecie trzebnickim, Brzeg Dolny i Wołów w powiecie wołowskim, Miękinia w powiecie średzkim oraz miastem Wrocławiem.

Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Oborniki Śląskie, 23 wsie sołeckie i trzy przysiółki: Bagno, Borkowice, Gołędzinów, Jary, Kotowice, Kowale, Kuraszków, Lubnów z Nowosielcami, Morzęcin Mały, Morzęcin Wielki, Osola, Osolin z Brzeźnem Małym, Paniowice, Pęgów, Piekary, Przecławice, Raków, Rościszawice, Siemianice, Uraz z Nizinami, Wielka Lipa, Wilczyn, Zajączków.

Niewielka odległość od stolicy województwa, powoduje, że gmina leży w strefie oddziaływania społeczno – gospodarczego Wrocławia. Ze względu na uwarunkowania rozwoju wynikające z warunków geograficznych, sytuacji społeczno – gospodarczej i zasłogi historycznej Strategia Województwa Dolnośląskiego 2020 umiejscawia gminę Oborniki Śląskie we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym, a więc posiadającym z Wrocławiem silne powiązania funkcjonalne. Jednocześnie gmina Oborniki Śląskie wpisuje się w zdefiniowane w tejże Strategii dwa obszary interwencji: Wrocławski Obszar Metropolitalny – obszar o silnych związkach z Wrocławiem oraz obszar Autostrady Nowej Gospodarki – obszar o docelowo najwyższej dostępności transportowej. Powiązanie funkcjonalne z Wrocławiem, bliskość atrakcyjnego rynku pracy, zaplecza kulturalno – społecznego, a także procesy suburbanizacyjne przejawiające się między innymi migracją mieszkańców Wrocławia na teren gminy stanowi zarówno szansę, jak i wyzwanie dla polityki rozwoju gminy Oborniki Śląskie.

1.2. Kapitał ludzki gminy Oborniki Śląskie

Pisząc o kapitale ludzkim, jakim dysponuje gmina Oborniki Śląskie mamy na myśli potencjał tkwiący w mieszkańcach i mieszkankach gminy Oborniki Śląskie, a więc ich wiedzę, umiejętności płynące zarówno ze zdobytego wykształcenia, jak i doświadczenia. Silny kapitał ludzki stanowi ogromny zasób gminy, sprzyjający jej rozwojowi. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców w ostatnich latach stale wzrasta, co zdeterminowane jest przede wszystkim osiedlaniem się mieszkańców Wrocławia na terenach gminy. Wzrost dostępności do uczelni wyższych, dobre położenie gminy wpływa na wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców

1.2.1. Liczba mieszkańców i mieszanek gminy w latach 2009 - 2013

Gminę Oborniki Śląskie zamieszkiwało w 2013 roku 19 724 mieszkańców i mieszanek. 54% ogółu ludności gminy zamieszkiwała w 2013 roku na obszarach wiejskich. 51% ogółu mieszkańców gminy w 2013 roku stanowiły kobiety.

Analizując liczbę ludności na przestrzeni ostatnich 10 lat można stwierdzić, że liczba mieszkańców i mieszanek gminy systematycznie rośnie. W ciągu ostatniej dekady liczba mieszkańców wzrosła o 2103 osoby, czyli o 12%. Większy wzrost ludności odnotowano na obszarach wiejskich, gdzie od 2003 roku liczba ludności wzrosła o 16%, podczas, gdy w mieście wzrost ten zaszedł na poziomie 7%.

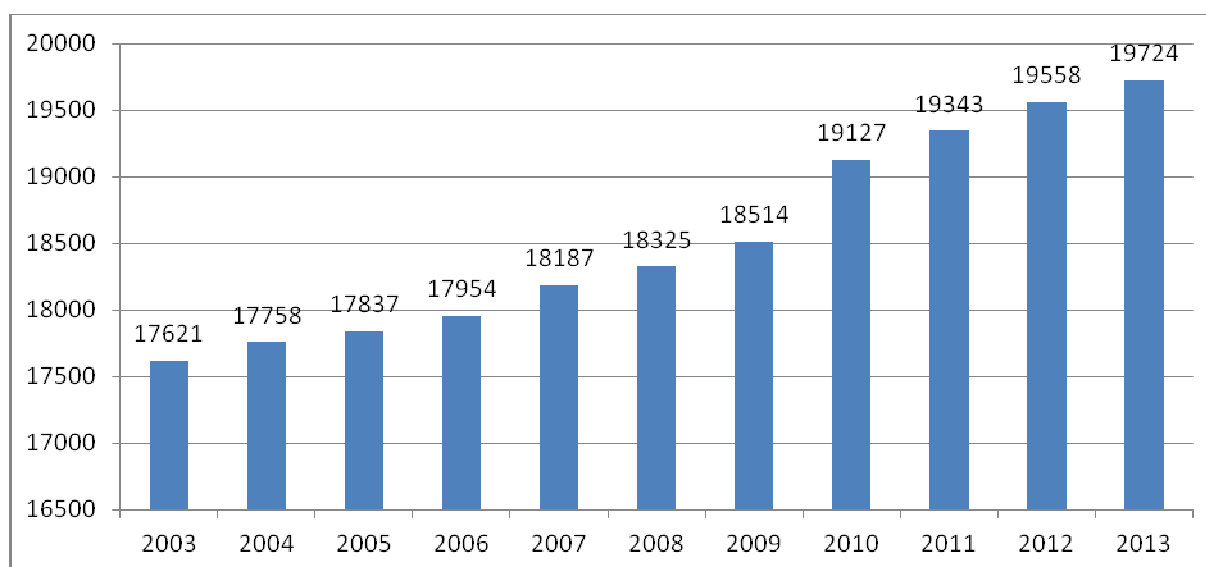
Tabela 1. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w latach 2009 - 2013

Liczba ludności					
Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
Gmina Oborniki Śląskie	18514	19127	19343	19558	19724
miasto	8479	8811	8893	9016	9038
obszar wiejski	10035	10316	10450	10542	10686

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mimo systematycznego wzrostu ludności gminy analizując wskaźniki przyrostu naturalnego stwierdzamy, że podobnie jak w całym kraju, miał on w 2013 roku wartość ujemną. W ostatnich latach tylko w 2010 roku osiągnął on wartość dodatnią (16), by w rok później spaść do zera. W 2013 roku przyrost naturalny był nieco wyższy niż w roku poprzednim i wyniósł -16. Należy przy tym zauważyć, że wartości przyrostu naturalnego w mieście w ostatnich latach były ujemne, natomiast na obszarach wiejskich dodatnie, poza rokiem 2011. Trend malejącego przyrostu naturalnego przy jednoczesnym stałym wzroście liczby mieszkańców pozwala wnioskować, że wzrost ten zdeterminowany jest przede wszystkim osiedlaniem się nowych mieszkańców na terenie gminy. Obserwowane procesy suburbanizacji Wrocławia, które przejawiają się migracjami mieszkańców Wrocławia na terenach okalających miasto, wpływają w znacznym stopniu na strukturę ludności w gminie.

Wykres 1. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w latach 2003 - 2013

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych

Jednostka	Przyrost naturalny				
	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat trzebnicki	119	95	121	94	16
Gmina Oborniki Śląskie	-5	16	0	-27	-16
miasto	-13	-4	-1	-19	-18
obszar wiejski	8	20	1	-8	2

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

1.2.2. Struktura ludności gminy według wieku

W ciągu ostatnich 5 lat udział ludności gminy w wieku przedprodukcyjnym (0 – 14 lat) w ogóle mieszkańców utrzymuje się na podobnym poziomie, można zaobserwować nieznaczny jego wzrost. Udział mieszkańców w wieku produkcyjnym (15 – 59 lat lub 64 lata) w ogóle ludności zmalała o niespełna 2 punkty procentowe, a odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat lub 65 lat i więcej) zamieszkujących gminę wzrósł z poziomu 15,7% w 2009 roku do 17,7% w roku 2013.

W województwie dolnośląskim (wg GUS) , w roku 2004, odsetek ludzi w wieku 85+ (sędziwi starcy) wynosił 0,48 %, a w 2013 r. odsetek ten wynosił już 1,69 %.

Tabela 3. Struktura ludności gminy Oborniki Śląskie ze względu na wiek

Jednostka terytorialna	w wieku przedprodukcyjnym					w wieku produkcyjnym					w wieku poprodukcyjnym				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
gmina Oborniki Śląskie	18,4	19,0	18,6	18,6	18,5	65,9	65,4	64,9	64,4	63,7	15,7	15,6	16,5	17,1	17,7
miasto	16,0	16,6	16,5	16,6	16,5	65,9	65,1	64,3	63,4	62,8	18,1	18,3	19,2	19,9	20,6
obszar wiejski	20,3	21,0	20,4	20,2	20,2	66,0	65,7	65,4	65,1	64,5	13,7	13,3	14,2	14,6	15,3

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Analizując strukturę ludności ze względu na wiek możemy zauważyć trend rosnącej liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 lub 64 lata). Współczynnik obciążenia demograficznego¹ w gminie Oborniki Śląskie jest wyższy niż ten, który charakteryzuje powiat trzebnicki i województwo dolnośląskie. W samej gminie mniejsze wartości wskaźnik ten przyjmuje na obszarach wiejskich, w 2013 roku na obszarach wiejskich wyniósł 55,1 a w mieście 59,1. Dane z lat 2009 – 2013 opisujące współczynnik obciążenia demograficznego w gminie przedstawia poniższa tabela.

¹ Liczb ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym

Tabela 4. Współczynnik obciążenia demograficznego w gminie Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych, wojewódzkich i krajowych

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym				
	2009 osoba	2010 osoba	2011 osoba	2012 osoba	2013 osoba
POLSKA	55,0	55,2	55,8	56,6	57,6
Województwo dolnośląskie	51,9	52,2	53,2	54,4	55,8
Powiat trzebnicki	51,3	51,8	52,4	53,2	54,3
Gmina Oborniki Śląskie	51,7	52,9	54,2	55,4	56,9
miasto	51,8	53,7	55,6	57,6	59,1
obszar wiejski	51,6	52,2	53,0	53,5	55,1

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Dane te potwierdzają, iż proces starzenia się społeczeństwa występujący w całym kraju, a także wielu innych krajach Europy, dotyczy również gminy Oborniki Śląskie. Spadek umieralności, wzrost przeciętnej długości życia zdeterminowany jest przez rozwój medycyny, profilaktyki prozdrowotnej oraz usług opiekuńczych. Spadek współczynnika dzietności (na Dolnym Śląsku wynosi..., w Polsce wynosi...) wynika ze zmian społeczno – kulturowych, ale również z warunków życia kreowanych przez rząd i samorządy w Polsce. Mężczyźni i kobiety wchodząc w wiek prokreacyjny dążą do podnoszenia statusu oraz jakości życia poprzez zdobycia wykształcenia i pracy, dopiero kolejnym etapem jest zakładanie rodziny i decyzja o posiadaniu dzieci. Zmienia się społeczna rola kobiet, obok pełnienia ról opiekuńczych, kobiety, zwłaszcza w miastach i posiadające wyższe wykształcenie chcą realizować się podejmując aktywność zawodową, co powoduje, że młodzi ludzie coraz częściej decydują się na posiadanie potomstwa w późniejszym wieku (w okolicach 30 roku życia) lub nie decydują się wcale. Zapewne wpływ na takie wybory oraz na powszechnie występujący model rodziny 2 +1, który nie zapewnia zastępowalności pokoleń, mają niedoskonałości realizowanej w skali całego kraju oraz lokalnie polityki prorodzinnej. Szczególnie mała liczba miejsc w publicznych placówkach żłobkowych i przedszkolnych, powoduje, że powrót na rynek pracy rodziców, zwłaszcza kobiet chcących podejmować aktywność zawodową po urodzeniu dziecka, jest niezwykle trudny. Mimo szeregu zmian, które w ostatnim okresie zostały wprowadzone, m. in. regulacje kwestii urlopow rodzicielskich oraz upowszechnienie elastycznych form zatrudnienia, w obszarze polityki prorodzinnej jest jeszcze wiele do zrobienia. Duża liczba działań, które mogą wpłynąć na decyzje prokreacyjne mieszkańców i mieszkank leży w gestii samorządów lokalnych.

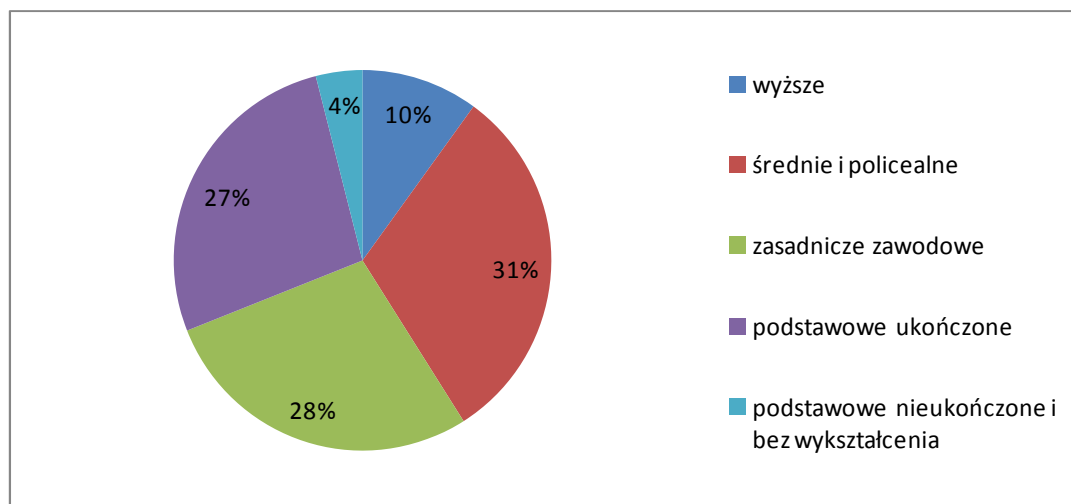
1.2.3. Struktura ludności według wykształcenia

O poziomie wykształcenia mieszkańców i mieszkank gminy Oborniki Śląskie możemy wnioskować analizując dane zebrane na poziomie gminy w trakcie odbywającego się w 2002 roku Narodowego Spisu Powszechnego oraz obserwując zmianę w strukturze ludności kraju według poziomu wykształcenia.

W 2002 roku dominującą grupą wśród mieszkańców mieszkank gminy Oborniki Śląskie były osoby z wykształceniem policealnym i średnim, stanowiły one 31% ogółu ludności. 28% mieszkańców posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe, a niewiele mniej, bo 27% podstawowe. Jedna

dziesiąta mieszkańców i mieszkańek gminy posiadała wykształcenie wyższe. 4% ludności gminy deklarował wykształcenie podstawowe nieukończone lub brak wykształcenia.

Wykres 2. Struktura ludności gminy Oborniki Śląskie według wykształcenia (2002)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Narodowy Spis Powszechny 2002

Struktura ludności gminy Oborniki Śląskie wedle poziomu wykształcenia w 2002 roku w znacznym stopniu odzwierciedlała rozkład charakteryzujący populację całego kraju. Obserwując więc zmiany w strukturze wykształcenia ludności na poziomie kraju z pewnym prawdopodobieństwem możemy wnioskować o strukturze wykształcenia mieszkańców gminy Oborniki Śląskie.

Na poziomie kraju na przestrzeni 9 lat zwiększył się udział osób z wykształceniem wyższym w ogóle ludności. Mniejsza część ludności wykazywała brak wykształcenia lub nieukończone wykształcenie podstawowe.

Tabela 5. Struktura ludności Polski wedle wykształcenia (2002 i 2011)

Poziom wykształcenia	2002	2011
Wyższe	10%	18%
Policealne i średnie	32%	33%
Zasadnicze zawodowe	24%	23%
Podstawowe i gimnazjalne	30%*	24%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	4%	1%

*liczba osób z wykształceniem podstawowym

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny, Narodowy Spis Powszechny 2002 i 2011

Biorąc pod uwagę położenie gminy Oborniki Śląskie w pobliżu Wrocławia – dużego ośrodka akademickiego oraz obserwując trend osiedlania się mieszkańców Wrocławia, między innymi osób z wykształceniem wyższym, na obszarach wiejskich gminy, możemy przypuszczać, że również w gminie Oborniki Śląskie nastąpił wzrost liczby osób posiadających wykształcenie wyższe.

1.2.4. Nowi mieszkańcy - migracje

Jak wspominaliśmy liczba ludności gminy z roku na rok rośnie, mimo niskiego przyrostu naturalnego. Można przypuszczać, że dzieje się tak ze względu na osiedlanie się mieszkańców większych miast na terenach wiejskich gminy Oborniki Śląskie. Trend odpływu ludności dużych miast na obszary wiejskie, który obserwujemy w aglomeracji wrocławskiej wpływa na strukturę ludności gminy. Zjawisko to stanowi wyzwanie dla władz samorządowych. Z jednej strony zapewnia w miarę stabilną liczbę ludności, a więc stały dochód płynący z podatków (pod warunkiem zmiany miejsca opodatkowania przez napływowych mieszkańców), z drugiej zmienia istniejące do tej pory układy przestrzenne i społeczne.

Ze względu na obszar, którego dotyczy strategia, rozwiniemy krótko zmianę zachodzącą w sferze społecznej. Jak wykazują badania i publikacje socjologiczne zjawisko suburbanizacji, a więc osiedlania się mieszkańców miast, niekoniecznie tych największych, na ich obrzeżach lub na obszarach wiejskich sąsiadującymi bezpośrednio z miastem pociąga za sobą podział społeczności na starych i nowych mieszkańców. Reprezentują oni zazwyczaj odmienne style życia, różny jest ich poziom zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Zazwyczaj osoby napływowe nie podejmują aktywności na rzecz lokalnej społeczności, poza działaniami zawodowymi, przestrzeń ich aktywności zamyka się w przestrzeni domowej, rodzinnej. Dotychczasowi mieszkańcy zazwyczaj traktują mieszkańców napływowych z dystansem, w większym stopniu postrzegają migracje jako czynnik zagrażający dotychczasowemu status quo lokalnej społeczności, niż jako napływ kapitału ludzkiego, który można zaangażować do wzmacniania wspólnoty i podnoszenia jakości życia na wsi. Jak wykazują socjologowie, wynika to między innymi z potrzeb, którymi kierują się mieszkańcy napływowi przenosząc się z miast na obszary wiejskie. Nie poszukują oni w nowych miejscach zamieszkania wspólnoty, do której mogliby przynależeć, ale raczej ciszy i spokoju.² Jednocześnie mieszkańcy napływowi mogą wnieść do społeczności lokalnej gminy nowe kompetencje, umiejętności i wiedzę, która z powodzeniem może stać się wkładem w budowanie i rozwój lokalnej wspólnoty. Przykładem włączenia się napływowych mieszkańców gminy Oborniki Śląskie w działania na rzecz lokalnej społeczności są wykłady prowadzone w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku przez zamieszkałych na terenie gminy wykładowców wrocławskich uczelni

Wyzwaniem w tym obszarze dla władz samorządowych jest więc przezwyciężenie izolacji społecznej ludności napływowej oraz budowanie otwartej postawy wobec migrantów wśród mieszkańców zasiedziały.

1.3. Kapitał społeczny

1.4. Zasoby instytucjonalne gminy Oborniki Śląskie w obszarze polityki społecznej

W obszarze polityki społecznej działa na terenie gminy szereg instytucji będących pod zarządem samorządu gminnego. Realizują one działania w obszarze pomocy społecznej, edukacji, profilaktyki zdrowotnej, kultury oraz sportu i rekreacji. Instytucje te dzięki długoletniemu doświadczeniu dysponują doświadczonymi pracownikami oraz wiedzą i umiejętnościami, dzięki którym mogą

² Za Katarzyną Kajdanek, „Suburbanizacja po polsku”, Kraków 2012

realizować swoje główne cele statutowe, a także realizować zadania przeciwdziałające problemom społecznym i odpowiadające na potrzeby mieszkańców gminy.

Za realizację zadań w obszarze pomocy społecznej w gminie odpowiedzialny jest **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich**. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną gminy Oborniki Śląskie utworzoną w roku 1990 w celu wykonywania zadań własnych i zleconych określonych w Ustawie o pomocy społecznej, którego działalność ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Odpowiedzialność za realizację zadań ośrodka spoczywa na kierowniczce ośrodka, zadania wypełniane są przez 9 pracowników socjalnych. Swoje zadania ośrodek realizuje współdziałając z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, pracodawcami oraz osobami fizycznymi. Ośrodek od 2008 roku posiada certyfikat Jakości Centrum Aktywności Lokalnej nadany przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL.

W obszarze przeciwdziałania uzależnieniom w gminie Oborniki Śląskie działa **Pełnomocnik Burmistrze ds. Zapobiegania Uzależnieniom i ds. Organizacji Pozarządowych**. W ramach działań Biura pełnomocnika prowadzony jest Punkt Konsultacyjny dla rodzin osób uzależnionych, realizowane są konsultacje dla dzieci, młodzieży oraz członków ich rodzin zagrożonych narkomanią. Prowadzone są również grupy wsparcia dla osób uzależnionych, dla osób współuzależnionych, dla osób dotkniętych przemocą domową, grupy AA, realizowane są warsztaty profilaktyczne oraz porady prawne.

Kolejnymi ważnymi instytucjami gminnymi realizującymi działania w obszarze społecznym są żłobki i przedszkola, które realizują nie tylko zadania opiekuńcze i edukacyjne, ale również wdrażają programy profilaktyczne, są instytucjami, które w znaczący sposób mogą wpłynąć na przeciwdziałanie problemów społecznych. Poprzez bezpośredni kontakt z dziećmi i ich opiekunami pracownicy merytoryczni tych placówek są pomocni w identyfikowaniu i odpowiadaniu na potrzeby i problemy społeczne występujące w tych grupach społecznych. Opieka żłobkowa realizowana jest w gminie w **żłobku miejskim** dysponującym 84 miejscami. Opiekę dla dzieci poniżej 3 roku życia oferuje również mieszcząca się w Obornikach Śląskich niepubliczna placówka Klub Malucha Gaduła. W sumie opieką żłobkową w 2013 roku objętych było **92 dzieci w wieku 0 – 3 lata**, co stanowiło 11,8% wszystkich dzieci w wieku do 3 lat.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach gminnych oraz niepublicznych przedszkolach i punktach przedszkolnych. W gminie Oborniki Śląskie funkcjonują **2 przedszkola publiczne**: w Pęgowie i Obornikach Śląskich, a także 2 niepubliczne przedszkola w Obornikach Śląskich oraz dwa niepubliczne punkty przedszkolne w Gołędzinowie i w Osoli. Punkt przedszkolny w Osoli prowadzony jest przez Społeczne Stowarzyszenie Wiejskie „OKOLICE”. W sumie we wszystkich placówkach przedszkolnych wychowaniem przedszkolnym w 2013 roku objętych było 492 dzieci w wieku od 3 do 5 lat, co stanowiło 74% ogółu dzieci w tym wieku zamieszkujących gminę Oborniki Śląskie³.

³ Źródło danych: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Podobnie jak placówki żłobkowe i przedszkolne, szkoły są instytucjami gminnymi, w których obok najważniejszych celów edukacyjnych realizowane są również zadania mające na celu przeciwdziałanie problemom społecznym. Zadania w obszarze edukacji realizują na terenie gminy **szkoły podstawowe i gimnazjalne**, dla których organem prowadzącym jest gmina Oborniki Śląskie.

Szkoły pod zarządem gminy:

1. Szkoła Podstawowa nr 2 im. ppor. Józefa Krysińskiego w Obornikach Śląskich
2. Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Pawła II w Obornikach Śląskich
3. Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Pęgowie
4. Szkoła Podstawowa im. Jana Brzechwy w Osolinie
5. Szkoła Podstawowa im. Unii Europejskiej w Urazie
6. Gimnazjum im. Polskich Laureatów Nagrody Nobla w Obornikach Śląskich
7. Gimnazjum w Pęgowie

Do szkół podstawowych w gminie Oborniki Śląskie według danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego uczęszczało w 2012 roku (ostatni rok, dla którego dostępne są dane w momencie sporządzania niniejszej diagnozy) 1136 uczniów i uczennic, natomiast do gimnazjów gminnych 555 uczniów i uczennic.

Istotnym zasobem gminy w obszarze realizacji polityki społecznej jest sieć **światlic**. **W gminie funkcjonuje światlic wiejskich**, z których część pełni funkcję światlic środowiskowych. Światlice funkcjonują w 20 miejscowościach, 16 z nich pełni funkcję światlic środowiskowych, których celem jest wspieranie rodziny w procesie przygotowania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami edukacyjnymi i profilaktycznymi. Ponadto światlice pełnią rolę centrów lokalnej aktywności, są miejscem organizacji wydarzeń lokalnych integrujących społeczność miejscowości, realizowane są w nich również zajęcia edukacyjne, kulturalne i sportowe.

Tabela 6. Wykaz światlic wiejskich funkcjonujących w gminie Oborniki Śląskie

Miejscowość	Światlica
Bagno	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Gołędzinów	światlica wiejska
Jary	światlica wiejska
Kotowice	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Kowale	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Kuraszków	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Lubnów	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Morzęcin Wielki	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Oborniki Śląskie	światlica
Osola	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Osolin	salka katechetyczna pełniąca funkcję światlicy
Paniowice	światlica wiejska (światlica środowiskowa)
Pęgów	światlica w szkole (światlica środowiskowa)

Miejscowość	Świetlica
Piekary	świetlica wiejska
Siemianice	świetlica środowiskowa
Rościszewice	świetlica wiejska (świetlica środowiskowa)
Uraz	świetlica wiejska (świetlica środowiskowa)
Wielka Lipa	świetlica wiejska (świetlica środowiskowa)
Wilczyn	świetlica wiejska (świetlica środowiskowa)
Zajączków	świetlica wiejska (świetlica środowiskowa)

Źródło danych: Urząd Miejski w Obornikach Śląskich, Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych

W czasie powstawania diagnozy toczyły się budowy świetlic wiejskich w Morzęcinie Małym i Rakowie.

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają gminne instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji. Placówki kultury oraz sportu i rekreacji nie tylko zaspokajają potrzeby mieszkańców w zakresie atrakcyjnego spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań, ale również mogą stać się realizatorami działań profilaktycznych, aktywizacyjnych skierowanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub grup już dotkniętych problemami społecznymi. Zajęcia kulturalne, czy sportowe mogą stanowić rodzaj terapii dla osób uzależnionych, osób z niepełnosprawnościami, czy osób starszych. W przypadku dzieci i młodzieży zajęcia kulturalne i sportowe stanowią narzędzie profilaktyki uzależnień i mogą stać się alternatywą do destrukcyjnych form spędzania wolnego czasu.

Zadania z zakresu kultury realizuje w gminie **Obornicki Ośrodek Kultury**, który od 1976 roku jest jednostką finansowaną z budżetu gminy. Ośrodek kultury dysponuje salą widowiskowa na 450 miejsc, prowadzi liczne sekcje i koła zainteresowań, między innymi Klub Seniora, Koło Małego Plastyka. Organizowane są cykliczne imprezy m.in. Świat Muzyki i Poezji - konkurs dla młodzieży o charakterze ogólnopolskim w kategorii: recytacje, poezja śpiewana i piosenka estradowa, a także Artystyczny Świat Malucha - prezentacje realizowane przy współpracy przedszkoli i szkół gminy Oborniki Śląskie. Urządzane są uroczystości okolicznościowe skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy. Szczególnym miejscem, a zarazem instytucją kultury jest **Salonik Czterech Muz**, który przez wiele lat był własnością Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko-Własnościowej z Trzebnicy, a od października 2011 został włączony w struktury Obornickiego Ośrodka Kultury. W Saloniku Czterech Muz regularnie odbywają się koncerty, recitale, spotkania autorskie, wystawy, czy poranki muzyczne dla szkół. W strukturze Obornickiego Ośrodka Kultury od 1992 roku wchodzi **Biblioteka im. J. Iwaskiewicza** w Obornikach Śląskich. Biblioteka swoją działalność rozpoczęła w 1949 r. W chwili obecnej w bibliotece funkcjonują dwa działy: dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży, czytelnia oraz kawiarenka internetowa. Od 2004 roku tworzone są bazy zbiorów w formie elektronicznej. Od 2013 roku czytelnicy mają do dyspozycji blisko 2000 popularnonaukowych i naukowych e – booków. Biblioteka przystąpiła do ogólnopolskiego Programu Rozwoju Bibliotek, który jest partnerskim programem Fundacji Billa i Melindy Gates'ów oraz Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, a realizowanym przez Fundację Rozwoju

Spółczesności Informacyjnej. Od 2013 roku Biblioteka bierze udział w ogólnopolskim projekcie pt. „Narodowe Czytanie” wspólnie z Urzędem Miejskim i Obornickim Ośrodkiem Kultury.

Zadania z obszaru sportu i rekreacji realizuje w gminie **Ośrodek Sportu i Rekreacji**. Pod zarządem Ośrodka znajduje się Hotel „OLIMP” oraz baza campingowa. Ośrodek posiada halę sportową, salę gimnastyczną, siłownię oraz odkryty basen kąpielowy funkcjonujący w sezonie letnim. Dysponuje oświetlonymi boiskami do siatkówki plażowej, na których odbywać się mogą nocne turnieje, kortami tenisowymi i boiskami wielofunkcyjnymi. W kompleksie sportowo – rekreacyjnym znajduje się, gabinet masażu, solarium oraz sauna parowa. Ośrodek organizuje imprezy sportowe i okolicznościowe, na przełomie maja i czerwca co roku współorganizuje „Dni Obornik Śląskich”. Ośrodek usytuowany jest w dogodnym miejscu i stanowi bardzo dobrą bazę wypadową na wędrówki piesze i rowerowe.⁴

1.5. Organizacje pozarządowe i inne podmioty działające w obszarze polityki społecznej gminy

Wspieraniem organizacji pozarządowych z ramienia gminy zajmuje się Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. Organizacji pozarządowych. Dwa razy w tygodniu w Biurze Pełnomocnika realizowane są konsultacje dla przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Według danych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich istnieją 103 organizacje pozarządowe, które w obszarze działań wskazują na gminę Oborniki Śląskie, regularne działania podejmuje około 60 z nich. Wiele z nich podejmuje działania skierowane do grup dotkniętych problemami społecznymi lub zagrożonych takimi problemami. Spora część organizacji realizując swoje cele statutowe współpracuje z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich.

W obszarze pomocy najuboższym w gminie Oborniki Śląskie działają **między innymi organizacje kościelne**. Organizacje te między innymi przekazują dary najuboższym, dofinansowują obiady w szkołach dla dzieci najuboższych. W gminie działają liczne organizacje, które swoje **działania kierują do środowisk senioralnych oraz kombatanckich**. Organizacje te wspierają swoich członków poprzez udzielanie pomocy najbardziej potrzebującym, chorym, samotnym starszym osobom. Przedstawiciele organizacji informują również Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej o potrzebach zgłaszanych przez przedstawicieli środowisk, które reprezentują. Podejmowana są również działania kulturalno – oświatowe, czy zajęcia rekreacyjno – sportowe. Funkcjonuje organizacja wspierająca **osoby uzależnione** i ich rodziny. Działają wiele **klubów i organizacji sportowych**, które realizują między innymi programy profilaktyczne, przeciwdziałające uzależnieniom, problemom zdrowotnym, propagują zdrowy tryb życia. Różnorodne inicjatywy prospołeczne podejmują na terenie gminy **organizacje działające na rzecz rozwoju miejscowości** wiejskich z terenu gminy Oborniki Śląskie. Są to działania na rzecz lokalnych społeczności, mające przyczynić się do podniesienia jakości życia w danej miejscowości. Obok okolicznościowych imprez integrujących społeczność lokalną organizacje realizują między innymi wypoczynek dzieci i młodzieży, organizują pomoc finansową, czy rzeczową dla najuboższych, organizują opiekę dla dzieci najmłodszych.

⁴ Na podstawie: www.oborniki-slaskie.pl

Na terenie gminy Oborniki śląskie działają również instytucje znajdujące się pod zarządem powiatu trzebnickiego, które w ramach realizacji działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych współpracują z instytucjami gminnymi. Są to:

Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy podejmujący działania mające na celu aktywizację osób bezrobotnych oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych. W ramach wspierania osób bezrobotnych Urząd współpracuje z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy - placówka podejmuje zadania mające na celu rozwiązywanie problemów osób z niepełnosprawnością oraz objęcie opieką dziecka i rodziny. Centrum nadzoruje Dom Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich z filią w Rościszawicach oraz Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Obornikach Śląskich.

Domu Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich z filią w Rościszawicach. Dom funkcjonuje od 1988 r. jako jednostka budżetowa powiatu trzebnickiego. Powstał po adaptacji sanatorium dla dzieci. Jest to Dom koedukacyjny dla przewlekle somatycznie chorych. Przebywają tu osoby z różnymi schorzeniami i problemami, uniemożliwiającymi samodzielne funkcjonowanie. W DPS realizowane są między innymi warsztaty terapii zajęciowej oraz usługi z zakresie rehabilitacji ruchowej.

Dom Dziecka „Dom nad Stawem” – placówka działająca od 33, obecnie sprawuje opiekę nad 31 wychowankami w wieku od 7 do 18 lat. (<http://domnadstawem.blogspot.com/>).

Działania edukacyjne na poziomie ponadgimnazjalnym realizuje **Powiatowy Zespół Szkół im. Władysława Reymonta**, w skład którego wchodzi: Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące oraz Gimnazjum Dwujęzyczne.

2. Główne problemy społeczne i potrzeby zidentyfikowane w gminie Oborniki Śląskie

Analizując liczbę rodzin objętych pomocą Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2009 – 2013 możemy zauważyć, że najczęstszym powodem przyznawania tejże pomocy było ubóstwo. W 2013 roku liczba rodzin, które otrzymały pomoc z powodu ubóstwa wyniosła 336, najwięcej od roku 2009 i o 91 więcej niż w roku poprzednim. Kolejną pod względem liczby rodzin, które otrzymały pomoc, przyczyną udzielania pomocy było bezrobocie (243 rodziny) oraz niepełnosprawność (137 rodzin). Zestawienie przyczyn uzyskania pomocy wraz z liczbą rodzin, jaka otrzymała pomoc w latach 2009 – 2013 znajduje się w tabeli poniżej:

Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z danego powodu.

Powód przyznania pomocy	2009	2010	2011	2012	2013
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	239	240	208	245	336
Sieroctwo	0	0	0	1	0
Bezdomność	12	8	9	15	27
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	6	2	5	45
W tym: wielodzietność	8	1	1	3	43
Bezrobocie	193	180	161	197	243
Niepełnosprawność	89	83	86	93	137
Długotrwała lub ciężka choroba	174	157	123	129	121
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem	41	36	32	29	33
W tym: rodziny niepełne	30	28	23	20	27
Rodziny wielodzietne	6	5	11	10	6
Przemoc w rodzinie	3	1	0	0	1
Alkoholizm	5	7	6	5	6
Narkomania	0	0	0	1	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1	1	0	3
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo - wychowawcze	0	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	2	3	1	1
Sytuacja kryzysowa	2	1	0	1	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

Źródło danych: Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich

2.1. Starzenie się społeczeństwa gminy i sytuacja osób starszych w gminie

Analiza aktualnych danych demograficznych i prognoz demograficznych wskazuje, że proces starzenia się społeczeństwa, który obserwujemy w całym kraju dotyczy również gminy Oborniki Śląskie. W 2013 roku udział osób w wieku poprodukcyjnym, a więc w wieku emerytalnym wyniósł 17,7% podczas, gdy w 2009 roku odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł 15,7%. Obciążenie demograficzne, a więc liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Oborniki Śląskie jest nieco wyższe niż w powiecie trzebnickim i województwie dolnośląskim. Na koniec roku 2013 wskaźnik ten wyniósł 56,9% i wzrósł w stosunku do roku poprzedniego, w którym wskaźnik osiągnął wartość 55,4%. Od 2009 roku wskaźnik wzrósł o niemal 5 punktów procentowych.

Analizując strukturę ludności według poszczególnych grup wiekowych możemy zauważyć wzrastającą od 2009 roku liczbę dzieci w wieku do 9 lat. Wzrost liczby tej grupy wiekowej może być konsekwencją napływu ludności z małymi dziećmi na tereny gminy Oborniki Śląskiej (wspomniane w rozdziale 1. procesy migracji z dużych miast na obszary wiejskie) oraz wejście w ostatnich latach w wiek prokreacyjny grupy pokoleniowej 1979 – 1986 będącej odbiciem fali powojennego wyżu demograficznego. W analizowanych latach 2009 – 2013 wzrosła znacznie liczba osób w wieku 60 – 69 lat, przybyło również osób starszych w wieku sędziwym, czyli 85 lat i więcej.

Tabela 8. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w podziale na kategorie wiekowe

	2009	2010	2011	2012	2013
0 - 4	873	1020	1041	1028	1004
5 - 9	846	931	920	992	1054
10 - 14	1004	1014	996	1007	988
15 - 19	1192	1151	1112	1071	1045
20 - 24	1341	1315	1282	1294	1270
25 - 29	1568	1546	1533	1459	1420
30 - 34	1582	1585	1619	1659	1626
35 - 39	1355	1530	1630	1690	1756
40 - 44	1102	1188	1196	1289	1385
45 - 49	1120	1128	1132	1116	1132
50 - 54	1543	1495	1420	1329	1266
55 - 59	1528	1584	1578	1561	1582
60 - 64	1130	1317	1442	1512	1504
65 - 69	617	611	694	814	972
70 - 74	542	536	546	533	540
75 - 79	479	487	495	486	471
80 - 84	409	394	379	379	350
85 i więcej	283	295	328	339	359

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura ludności gminy ze względu na wiek na tle powiatu trzebnickiego i innych gmin powiatu wygląda Ana najmniej korzystną, choć zbliżona jest do sytuacji występującej w gminie Żmigród i w gminie Trzebnica. W stosunku do pozostałych gmin powiatu trzebnickiego gmina Oborniki Śląskie charakteryzuje się jednak najmniejszym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności oraz najwyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Dane dotyczące roku 2013 w podziale na gminy powiatu trzebnickiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 9. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców gminy Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych oraz danych z gmin powiatu trzebnickiego.

Jednostka terytorialna	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
Powiat trzebnicki	15,9%	68,1%	15,9%
gmina Oborniki Śląskie	15,4%	66,8%	17,7%
gmina Prusice	15,7%	70,3%	14,0%
gmina Trzebnica	16,3%	67,1%	16,7%
gmina Wisznia Mała	16,5%	70,4%	13,2%
gmina Zawonia	16,6%	69,7%	13,8%
gmina Żmigród	15,6%	68,2%	16,2%

Źródło danych: Banka Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wpływ na strukturę ludności, w której coraz większą grupę stanowią osoby w wieku emerytalnym, a wskaźnik obciążenia demograficznego wzrasta ma spadek liczby urodzeń, który z kolei jest zdeterminowany złożonymi zmianami społeczno – kulturowymi, o których pisaliśmy w rozdziale 1. Młodzi ludzie przed decyzją o posiadaniu potomstwa chcą ustabilizować swoją sytuację ekonomiczną, do czego potrzebne jest wykształcenie. Niełatwe warunki ekonomiczne i słabo rozwinięta publiczna instytucjonalna opieka żłobkowa i przedszkolna, przy jednoczesnym wymogu pozostawania na rynku pracy determinuje nierzadko decyzję o odsuwaniu posiadania potomstwa w czasie, o posiadaniu jednego dziecka lub nawet rezygnacja z posiadania potomstwa.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na wzrastający udział osób starszych w ogóle społeczeństwa jest wydłużenie się przeciętnej długości życia. Według danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce przeciętna długość życia kobiet wyniosła w 2012 roku 81, podczas, gdy jeszcze w 2000 roku wynosiła 78, a w 1995 roku 76,4. Średnia życia mężczyzn w Polsce wyniosła w 2012 roku 72,7, a w latach 2000 i 1995 odpowiednio 69,7 i 67,6. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że przeciętne dalsze trwanie życia wzrośnie w 2015 roku do 74,6 lat dla mężczyzn i 81,2 lat dla kobiet, a w 2030 roku przeciętny wiek mężczyzn wyniesie 80 lat, a kobiet 83,3.

Istotną zmianą społeczną wpływającą na sytuację osób starszych jest proces atomizacji rodziny, a więc zmiany modelu rodziny z wielopokoleniowej, w której wspólne gospodarstwo domowe zajmują dziadkowie, rodzice i dzieci do modelu rodziny zatomizowanej, czyli składającej się jedynie z rodziców i dzieci. Po opuszczeniu gospodarstwa przez dzieci rodzice pozostają w gospodarstwie sami, a dzieci ze względu na dużą odległość zamieszkania oraz zaangażowanie we własne życie rodzinne i zawodowe nie zawsze mają możliwość zaopiekować się rodzicami, gdy ci osiągną sędziwy wiek. Dodatkowo różnica pomiędzy długością życia pomiędzy kobietami i mężczyznami wpływa na singularyzację gospodarstw domowych wśród osób starszych. Samotne osoby starsze nie mają w najbliższym otoczeniu osób bliskich, które mogłyby wspomóc je w momencie pogorszenia stanu zdrowia, mniejszej zdolności do bycia samodzielnym. Osoby te powinny mieć więc zapewnioną opiekę pielęgniarzek środowiskowych, domów pomocy społecznej, czy dziennych domów pobytu. Zapotrzebowanie na taką formę pomocy w przyszłych latach wzrośnie.

Usługi opiekuńcze dla osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych w gminie Oborniki Śląskie realizuje Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Institucją świadczącą całodobową opiekę jest **Dom Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich** z filią w Rościśławicach. Dom funkcjonuje od 1988 r. jako jednostka budżetowa powiatu trzebnickiego. Powstał po adaptacji sanatorium dla dzieci. Jest to Dom koedukacyjny dla przewlekle somatycznie chorych. Przebywają tu osoby z różnymi schorzeniami i problemami, uniemożliwiającymi samodzielne funkcjonowanie, przede wszystkim starsze. W DPS realizowane są między innymi warsztaty terapii zajęciowej oraz usługi z zakresie rehabilitacji ruchowej.

W Obornikach Śląskich znajduje się również Zakład Opiekuńczo Lecznicy „EWA-MED”, który oferuje całodobową opiekę medyczną oraz kompleksową rehabilitację neurologiczną pacjentów. Opieką objęte są przede wszystkim osoby starsze. Pomoc taką świadczą również Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy „Słoneczniki” i Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy przy ul. Trzebnickiej.

Liczba miejsc, którą dysponują wyżej wymienione instytucje jest jednak niewystarczająca w stosunku do potrzeb, które odnotowuje się w gminie obecnie, a które będą w przyszłości rosły. Niejednokrotnie opłata za pobyt w ośrodkach opiekuńczych przewyższa możliwości finansowe osób starszych i ich rodzin, okres oczekiwania na wolne miejsce w ośrodkach jest bardzo długi.

Dużą rolę we wspieraniu osób starszych pełnią w gminie Oborniki Śląskie organizacje kombatanckie, oraz organizacje kościelne, Akcja Katolicka i CARITAS, które przekazują pomoc materialną najuboższym osobom .

Poza potrzebami opieki specjalistycznej w obliczu rosnącej liczby osób w wieku starszym należy dbać o dostosowanie oferty instytucji kultury oraz instytucji zajmujących się sportem i rekreacją do potrzeb osób w wieku senioralnym. Większa ilość wolnego czasu po zakończeniu aktywności zawodowej sprzyja korzystaniu z różnych form spędzania wolnego czasu. Szczególnie atrakcyjne dla osób starszych powinny być oferty przygotowane przez instytucje publiczne, które bardziej przystają do przeciętnych możliwości finansowych emerytów/ek. W Obornickim Ośrodku Kultury mają miejsce spotkania Klubu Seniora, organizowane są imprezy okolicznościowe dla członków tego klubu. Bogatą ofertę skierowaną do osób w wieku poprodukcyjnym posiada stowarzyszenie Uniwersytet III Wieku „Atena”. Osoby starsze mogą w ramach Uniwersytetu uczestniczyć w wykładach, przedsięwzięciach kulturalnych, imprezach okolicznościowych, zajęciach sportowo – rekreacyjnych, a także wyjazdach turystycznych.

2.2. Sytuacja osób z niepełnosprawnością

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku w gminie Oborniki Śląskie zamieszkiwało 2443 osoby po 15 roku życia z niepełnosprawnością, co stanowiło wówczas 14% ogółu ludności. Ponad połowę tych osób stanowiły kobiety, również ponad połowę zamieszkiwało obszar wiejski gminy.

Kolejny Narodowy Spis Powszechny z 2011 roku nie uwzględniał danych na temat liczby mieszkańców z niepełnosprawnością w podziale na poszczególne gminy. Możemy więc jedynie wnioskować na podstawie danych na poziomie powiatu, jaki jest w przybliżeniu udział osób niepełnosprawnych w ogóle ludności gminy Oborniki Śląskie. W 2011 roku w powiecie trzebnickim było 8701 osób niepełnosprawnych prawnie, co stanowiło 11% całej populacji powiatu.

Wsparcie osobom z niepełnosprawnościami udzielane jest przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2013 roku z tytułu niepełnosprawności ośrodek udzielił pomocy 137 rodzinom.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje także osoby niepełnosprawne do Domu Pomocy Społecznej oraz Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy. Na terenie gminy Oborniki Śląskie funkcjonują dwa domy pomocy społecznej (w Obornikach Śl. i w Rościszewicach). Znajdują w nich pomoc i opiekę osoby z ustalonym stopniem niepełnosprawności lub długotrwale chorujące w wieku poprodukcyjnym. Wszystkie te, które z powodu złego stanu zdrowia lub w wyniku choroby, czy wieku nie są w stanie zaspokajać samodzielnie swoich potrzeb życiowych, a którym rodzina lub gmina nie są w stanie zabezpieczyć całodobowej opieki w miejscu ich dotychczasowego zamieszkania. W roku 2010 osób, które przebywały w domach pomocy społecznej i koszt ich utrzymania był współfinansowany przez gminę było 27 (270 świadczeń), w 2011 roku - 24 (258 świadczeń), w roku 2012 – 31 (318 świadczeń), a w roku 2013 - 35 . Ilość osób, wymagających takiej pomocy, stale wzrasta. Wraz z tym, wzrasta obciążenie finansowe gminy. Ponadto, osoby w podeszłym wieku lub długotrwale chorujące mogą znaleźć opiekę w trzech zakładach pielęgnacyjno - opiekuńczych, funkcjonujących na terenie Obornik Śl. Jednakże, dostęp usług jest ograniczony, ponieważ zakłady pielęgnacyjno - opiekuńcze przyjmują wszystkich potrzebujących z terenu Dolnego Śląska.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych – niewidomych i niedowidzących prowadzi Polski Związek Niewidomych, starsze osoby z niepełnosprawnością wspierane są przez stowarzyszenie Uniwersytet III Wieku „Atena”, który prowadzi poradnictwo oraz aktywizuje do czynnego spędzania czasu wolnego. Dzieci w wieku przedszkolnym mają możliwość uczęszczania do niepublicznego integracyjnego punktu przedszkolnego „Lepszy start” w Pęgowie. Przedszkola i szkoły gminne nie dysponują oddziałami integracyjnymi. Gmina finansuje jednak dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół specjalnych w Miliczu, Trzebnicy i we Wrocławiu.

Szczególnie trudne dla osób z niepełnosprawnością jest wejście i utrzymanie się na rynku pracy. W zależności od rodzaju niepełnosprawności trudności te są różnej natury: między innymi brak umiejętności społecznych, brak umiejętności poszukiwania pracy, ograniczona mobilność. Bariery mogą leżeć również po stronie pracodawców, którzy nie widzą możliwości zatrudniania osób z niepełnosprawnością ze względu na niewiedzę lub uprzedzenia. Potrzebne są więc działania wspierające osoby niepełnosprawne w wejściu na rynek pracy, ale również kampanie edukacyjne oraz programy gratyfikujące zatrudnianie osób niepełnosprawnych. W ostatnim okresie kończącego się okresu programowania Europejskiego Funduszu Społecznego realizowane były projekty skierowane do osób niepełnosprawnych mające na celu ich aktywizację zawodową poprzez wsparcie trenera pracy lub dofinansowanie własnej działalności gospodarczej. Przewiduje się, że środki finansowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki będą wydatkowane na tego rodzaju wsparcie dla osób niepełnosprawnych również w kolejnym okresie programowania. Istotne jest, aby osoby niepełnosprawne z terenu gminy Oborniki Śląskie otrzymywały informacje na temat takich możliwości.

Dużym problemem dla osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Oborniki Śląskie, zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich, są bariery architektoniczne, które utrudniają aktywność społeczną osób niepełnosprawnych i wzmagają ich społeczną izolację.

2.3. Ubóstwo i bezdomność

Pomimo wzrostu dochodów i wydatków społeczeństwa corocznie rośnie liczba osób, które znajdują się na granicy ubóstwa. Nasila się rozwarstwienie społeczne związane ze zróżnicowaniem dochodów.

Ubóstwo może mieć bardzo różne przyczyny zależne i niezależne od osób w nim tkwiących. Niestety brak możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb przyczynia się do powstawania w rodzinach ubogich kolejnych niekorzystnych zjawisk takich jak: uzależnienia, przemoc domowa, czy przestępczość. Dużym zagrożeniem powodującym utrwalenie problemu jest dziedziczenie ubóstwa przez dzieci ubogich rodziców, które przejmują od nich postawy niezaradności życiowej, bierności, czerpania środków życiowych z oferowanej pomocy społecznej.

W gminie Oborniki Śląskie problem ubóstwa jest postrzegany jako jeden z podstawowych problemów społecznych. W 2013 roku Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał pomoc z tytułu ubóstwa 336 rodzinom, dla porównania w 2009 roku pomocą objęte zostało 239 rodzin. Pracownicy Ośrodka, w ramach pracy socjalnej, wspierają osoby i rodziny w dążeniach do utrzymania prawidłowego funkcjonowania. Udzielają im odpowiednich informacji i przedkładają ofertę pomocową. Przede wszystkim, jednak, w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb, przyznają świadczenia pieniężne.

Osobom ubogim w gminie Oborniki Śląskie pomoc świadczą również organizacje kościelne: Caritas oraz Akcja Katolicka. Dzieci z rodzin uboższych są objęte programem dożywiania w szkołach gminnych.

Ponieważ ubóstwo ma różne przyczyny problem ten wymaga różnorodnych działań na wielu płaszczyznach. W przypadku osób ubogich długotrwale korzystających z pomocy społecznej, poza pomocą materialną niezbędne są działania edukacyjna i aktywizujące, na tyle efektywne, aby osoby te mogły w znacznym stopniu uniezależnić się od systemu pomocy społecznej.

Między innymi ubóstwo może przyczynić się do **bezdomności**, jest to najdotkliwsza forma wykluczenia społecznego. Według danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich w 2013 roku pomoc z tytułu bezdomności uzyskało 27 rodzin, a więc o 12 więcej niż w roku poprzednim. Na terenie gminy Oborniki Śląskie nie ma noclegowni ani schronisk dla bezdomnych. W związku z tym, osoby bezdomne korzystają przeważnie ze Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn w Długołęce lub z placówek znajdujących się na terenie Wrocławia. Wszyscy bezdomni, korzystający ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej, to mężczyźni, którzy nie pracują zawodowo. Często w wieku produkcyjnym, uzależnieni od alkoholu.

Biorąc pod uwagę dość niepewną sytuację społeczno – gospodarczą można przewidywać, że liczba osób bezdomnych do roku 2020 będzie się zwiększać. Zarówno w przypadku problemu ubóstwa, jak i bezdomności niezbędna jest praca społeczna polegająca na ciągłej aktywizacji osób dotkniętych tymi problemami, mobilizująca klientów pomocy społecznej do poszukiwania wyjścia z trudnej sytuacji życiowej. Warto podejmować również działania zapobiegające wystąpieniu tych problemów w środowiskach nimi zagrożonych, poprzez działania edukacyjne w obszarze gospodarowania budżetem domowym, czy programy wspierające wychodzenie z zadłużenia.

2.4. Rynek pracy: przedsiębiorczość, bezrobocie

Rynek pracy gminy Oborniki Śląskie jest według opinii pracowników Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej mało elastyczny i mało różnorodny. Głównymi pracodawcami na terenie gminy jest Urząd Miejski oraz jego jednostki organizacyjne, firma TechniSat Digital Sp. z o.o. produkująca sprzęt RTV, Zakłady Wyrobów Cukierniczych Miś, Domy Pomocy Społecznej, Zakłady Opiekuńczo – Lecznicze i Szpitale. Mimo sporego potencjału turystycznego w gminie powstało niewiele

gospodarstw agroturystycznych, obszary wiejskie gminy w przeważającej części nie mają charakteru rolniczego, dominują tu małe rodzinne gospodarstwa rolne.

Alternatywą dla lokalnego rynku pracy jest bardziej bogaty w oferty rynek pobliskich miast, takich jak Trzebnica, czy Wrocław. Niejednokrotnie mieszkańcy mający problem ze znalezieniem pracy lub pracy godnie płatnej decydują się na migrację zarobkową, również poza granice kraju. W przypadku rodziców posiadających małe dzieci decyzje takie, mają niekorzystny wpływ na jakość życia dzieci, które pozostawione są pod opieką dziadków, nie zawsze wydolnych wychowawczo ze względu na swój wiek, czy stan zdrowia. Poczucie opuszczenia przez rodziców przyczynia się też do pogarszania się stanu emocjonalnego i psychicznego dzieci.

Sposobem na niekorzystną sytuację na rynku pracy jest samozatrudnienie. W 2013 roku według Banku Danych Lokalnych na terenie gminy Oborniki Śląskie było 1849 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, o 32 więcej niż w roku 2012. Najwięcej firm działało w sekcji obiektów budowlanych i robót budowlanych, handlu hurtowego i detalicznego oraz działalności naukowej, profesjonalnej i technicznej.

Aktywności na rynku pracy nie sprzyja niewystarczająca w gminie liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach, zwłaszcza publicznych. Brak możliwości zapewnienia opieki instytucjonalnej dla dziecka utrudnia młodym rodzicom, szczególnie matkom, powrót lub wejście na rynek pracy. Jak wynika bowiem z badań CBOS z roku 2013, co druga kobieta w wieku 18 – 33 lata rezygnuje z posiadania potomstwa z powodu sytuacji materialnej. Co trzecia kobieta w wieku 18 – 33 lata nieplanująca potomstwa (31%) i co siódma w wieku 34–45 lat (14%) nie decyduje się na (kolejne) dziecko z powodu konfliktu między rolami zawodowymi a rodzinnymi. Głównym powodem są trudności w zapewnieniu opieki nad dzieckiem, co wynika najczęściej z braku możliwości finansowych na zatrudnienie opiekunki oraz z braku wolnych miejsc w żłobku lub przedszkolu.⁵

Na terenie gminy Oborniki Śląskie kobiety w ostatnich latach 2012 – 2013 stanowią połowę zarejestrowanych osób bezrobotnych, w latach 2009 – 2011 kobiety stanowiły większość osób bezrobotnych. Różnica między liczbą zarejestrowanych mężczyzn i kobiet była jednak niewielka, największa w roku 2011 (6%). Większość osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy zamieszkuje obszar wiejski gminy, choć w stosunku do roku 2010 udział osób zamieszkujących na wsi w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zmalał z 65% do 58%. W analizowanych latach wzrósł natomiast odsetek osób długotrwale bezrobotnych z 30% w 2009 roku do 42% w 2013 roku. Znaczny jest udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych osób powyżej 50 roku życia, w 2013 roku wyniósł on 32%. W analizowanych latach na podobnym poziomie utrzymuje się odsetek osób bezrobotnych poniżej 25 roku życia.

⁵ Komunikat Badań CBOS nr BS/29?2013, Postawy prokreacyjne kobiet, Warszawa marzec 2013,

Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Oborniki Śląskie zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy

	2009		2010		2011		2012		2013	
Liczba bezrobotnych	615		632		598		743		787	
Kobiety	313	51%	320	51%	337	56%	368	50%	391	50%
Osoby do 25 r. ż.	114	19%	109	17%	109	18%	123	17%	133	17%
Osoby po 50 r. ż.	175	28%	197	31%	192	32%	215	29%	251	32%
Długotrwale bezrobotni	184	30%	224	35%	233	39%	262	35%	331	42%
Niepełnosprawni	27	4%	32	5%	35	6%	42	6%	56	7%
Zamieszkali na terenach wiejskich	387	63%	408	65%	352	59%	435	59%	457	58%

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy

Analizując szczegółowo strukturę bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy Oborniki Śląskie ze względu na ich wiek, zauważamy, że największą grupę stanowią osoby w wieku 25 – 34 lata. Większą część bezrobotnych w tej grupie wiekowej stanowią kobiety (w 2013 roku 63%). Może to być związane z koniecznością opieki nad małymi dziećmi i problemem z powrotem na rynek pracy po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. Najmniej liczną grupą wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy są osoby w wieku 60 – 64 lata.

Tabela 11. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z gminy Oborniki Śląskie w podziale na grupy wiekowe.

Wiek	2009		2010		2011		2012		2013	
Do 24	114	19%	109	17%	109	18%	123	17%	65	9%
25 -34	171	28%	172	27%	140	23%	202	27%	186	26%
35 – 44	106	17%	105	17%	115	19%	165	22%	168	23%
45 – 54	133	22%	128	20%	106	18%	109	15%	126	18%
55 – 59	63	10%	92	15%	99	17%	104	14%	125	17%
60 - 64	28	5%	26	4%	29	5%	40	5%	49	7%

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy

Obserwując strukturę osób zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na ich poziom wykształcenia możemy stwierdzić, że od roku 2009 największy udział w ogólnej liczbie osób bezrobotnych mają osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, stanowią one blisko jedną trzecią osób bezrobotnych. Niemal jedną czwartą osób zarejestrowanych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym oraz policealnym i średnim zawodowym. W latach 2009 -2010 najmniejszą grupę wśród osób bezrobotnych stanowiły te posiadające wykształcenie wyższe. W latach 2011 – 2013 najmniej liczną grupą osób bezrobotnych są osoby z wykształceniem ogólnokształcącym.

Tabela 12. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu gminy Oborniki Śląskie w podziale na poziom wykształcenia.

Wykształcenie	2009		2010		2011		2012		2013	
wyższe	62	10%	67	11%	98	16%	102	14%	101	13%
policealne i średnie zawodowe	137	22%	136	22%	141	24%	174	23%	181	23%
średnie ogólnokształcące	77	13%	71	11%	75	13%	85	11%	86	11%
zasadnicze zawodowe	187	30%	200	32%	166	28%	225	30%	240	30%
gimnazjalne i podstawowe	152	25%	158	25%	118	20%	157	21%	179	23%

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy

Z analizy danych Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że bezrobocie nadal jest jedną z głównych przyczyn udzielania pomocy osobom lub rodzinom. Jest na drugim miejscu, po ubóstwie. W roku 2013 ze świadczeń umotywowanych bezrobociem skorzystało 243 rodziny, najwięcej od roku 2009.

Obok udzielania pomocy społecznej w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej dla osób bezrobotnych (dotkniętych z tego względu również innymi problemami społecznymi) Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej co roku realizuje projekt „Akademia Aktywności Społecznej – AAS”. W ramach projektu uczestnicy uzyskują kompleksowe wsparcie, mają szansę skorzystać z warsztatów rozwoju osobistego, umiejętności społecznych itp., indywidualnie dobranych szkoleń zawodowych, uzupełnienia wykształcenia (nauki w szkole gimnazjalnej, średniej lub policealnej) wsparcia doradców zawodowych, pracy socjalnej, cateringu podczas zajęć, a także pomocy finansowej (zasilek celowy).

Rezultatem udziału w projekcie jest podejmowanie staży i pracy przez część uczestników, podniesienie wiedzy i umiejętności, podwyższenie lub zdobycie nowych kwalifikacji. Do współpracy w ramach projektu zapraszane są instytucje samorządowe i firmy prywatne m. in. Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy, Dom Pomocy Społecznej, czy Restauracja „Bajka”.

W celu redukcji liczby osób bezrobotnych niezbędne są działania samorządu skierowane na rozbudzenie i wsparcie postaw przedsiębiorczych lokalnej społeczności, rozwój lokalnego rynku pracy zgodny ze strategicznym kierunkiem rozwoju gminy oraz odejście od działań opiekuńczych w stronę działań aktywizujących osoby pozostające bez pracy.

2.5. Uzależnienia i przemoc

Problem uzależnień i przemocy domowej występuje w gminie Oborniki Śląskie. Liczbę osób, których dotyka ten problem bezpośrednio lub pośrednio można jedynie szacować na podstawie doświadczeń pracowników socjalnych oraz pracowników Biura Pełnomocnika Burmistrza ds. Uzależnień. Brak możliwości przeprowadzenia szczegółowej diagnozy problemu i trudność jej realizacji stanowi przeszkodę w dotarciu do osób dotkniętych, czy zagrożonych tym problemem. Mimo to w gminie realizowany jest szereg działań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku uzależnień i przemocy domowej.

2.5.1. Przeciwdziałanie alkoholizmowi

Zgodnie z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi - udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie należy do zadań własnych gminy.

Gmina Oborniki Śląskie zadania te realizuje poprzez Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach tego Programu podejmowane są działania ukierunkowane na grupy osób uzależnionych od alkoholu i ich rodziny, jak i te, które zmierzają do zmniejszania rozmiarów i dotkliwości problemów, jakie niesie ze sobą nadużywanie alkoholu.

Realizatorem programu jest Pełnomocnik burmistrza ds. zapobiegania uzależnieniom i ds. organizacji pozarządowych wraz z pracownikami Biura. Działalność Biura w zakresie walki z problemem alkoholowym, oraz z profilaktyką alkoholową ma wymiar wielopłaszczyznowy. Zajmują się nią: psycholog - specjalista terapii uzależnień, pedagog, instruktor terapii uzależnień alkoholowych, instruktor terapii uzależnień narkotykowych, specjalista ds. przemocy w rodzinie, pracownik socjalny, radca prawny.

Pacjenci uzależnieni od alkoholu korzystają z konsultacji diagnostycznych oraz sesji wspierających abstynencję i motywujących do podjęcia terapii uzależnienia we właściwych do tego placówkach leczniczych na terenie Trzebnicy, Milicza, Wrocławia, lub w innych miejscach. Otrzymują pełną informację dotyczącą form leczenia i miejsc, w których takie leczenie mogą podjąć. W celach podtrzymania abstynencji są kierowani do trzech grup wsparcia przy Biurze Pełnomocnika, Członkowie rodzin osób uzależnionych korzystają z sesji diagnostycznych (kliniczna ocena rodzaju doznawanych zaburzeń), objęci są poradnictwem dotyczącym właściwego postępowania w kontakcie z osobą uzależnioną, otrzymują informacje dotyczące leczenia uzależnień (także tryb administracyjny) i współuzależnienia, objęci są wsparciem, oraz pomocą w realnej ocenie sytuacji rodzinnej i własnej. Osoby te są motywowane do podjęcia kontaktu z grupami wsparcia lub grupą Al. – Anon w Obornikach Śląskich. Pacjentom tym proponuje się też podjęcie stałej terapii współuzależnienia w placówkach leczniczych w Trzebnicy, Miliczu i Wrocławiu.

Wobec tej grupy pacjentów konieczne jest stosowanie interwencji kryzysowej, a w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie – skierowanie do profesjonalisty zajmującego się tym problemem.

Osoby biorące udział w spotkaniach grupy wsparcia utrzymują abstynencję, podejmują pracę, poprawiają stosunki z najbliższymi. Biuro Pełnomocnika ds. Uzależnień i ds. Organizacji Pozarządowych ściśle współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradniami i Ośrodkami Leczenia Uzależnień, Komisariatem Policji, Sądem, oraz różnymi instytucjami, organizacjami społecznymi i stowarzyszeniami, które niosą wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Na kolejnej stronie znajdują się statystyki obrazujące ilość osób korzystających z danej formy wsparcia w ramach działania Biura Pełnomocnika Burmistrza ds. Zapobiegania Uzależnieniom i ds. Organizacji Pozarządowych.

Tabela 13. Liczba osób z problemem uzależnień korzystających z danej formy wsparcia

KATEGORIE	Liczba osób biorących udział w danej formie wsparcia				
	2009	2010	2011	2012	2013
Konsultacje psychologiczne dla osób uzależnionych, pijących problemowo lub współuzależnionych	127	113	137	112	100
Sesje rodzinne dot. problemów uzależnienia w rodzinie	3 rodziny	-	-	2 rodziny	-
Warsztaty terapeutyczne, Treningi zachowań konstruktywnych	-	-	-	-	6
Porady terapeutyczne	Brak danych	Brak danych	39	165	115
Grupa wsparcia dla współuzależnionych	Brak danych	Brak danych	8 do 10 os.	8 do 10 os.	8 do 10 os.
Grupa wsparcia dla uzależnionych	Brak danych	Brak danych	10 do 12 os.	8 do 15 os.	12 do 18 os.

Źródło danych: Pełnomocnik burmistrza ds. uzależnień i ds. organizacji pozarządowych

Szczególnym problemem związanym z alkoholem jest problem spożywania i nadużywania alkoholu przez młodzież. W ostatnich latach widoczne jest obniżenie wieku inicjacji alkoholowej. Spożywanie alkoholu w młodym wieku zagraża procesom rozwojowym, silnie wpływa na niewykształcony jeszcze w pełni układ nerwowy, może spowodować zaburzenia emocjonalne, zachowania agresywne, spowolnić procesy związane z uczeniem się i zapamiętywaniem. Jak twierdzą eksperci, alkohol jest główną przyczyną zgonów i inwalidztwa u osób w wieku 15 - 21 lat, znacznie przewyższając pod tym względem szkody związane z narkotykami.

2.5.2. Przeciwdziałanie narkomanii

Od początku lat dziewięćdziesiątych obserwujemy w naszym kraju znaczny wzrost rozmiarów problemu narkotyków. Szybko zwiększało się rozpowszechnienie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Pojawiły się pierwsze sygnały zainteresowania narkotykami wśród dorosłych. Rosły w znacznym tempie wskaźniki narkomanii rozumianej jako regularne używanie narkotyków powodujące poważne problemy. Zwiększała się podaż narkotyków na nielegalnym rynku i w ślad za tym ich dostępność.

Według danych służby zdrowia i policji zagrożenie narkomanią waha się w granicach 30%. Inicjacja narkotyczna ma zwykle miejsce w wieku 10-14 lat. Przeważnie jest to 12 rok życia. 72% młodych ludzi robi to z ciekawości, 77,7% miała świadomość zagrożeń jakie niesie ze sobą używanie narkotyków, 30% spróbowało za namową kolegów.

Rosnący problem narkomanii współistnieje z innymi niekorzystnymi zjawiskami społecznymi. Są to między innymi przestępczość zorganizowana, rozwój patologii, zjawisko prania brudnych pieniędzy, kryzys rodziny. Jednostka uzależniona od narkotyków podejmuje działania, które ułatwić jej mają

dostęp do narkotyków, a które działają na nią destrukcyjnie. Z problemem uzależnień od narkotyków wiąże się problem prostytucji, chorób przenoszonych drogą płciową lub poprzez zakażone strzykawki (choroby weneryczne, HIV, WZW).

Jednym z najczęściej stosowanych działań, mających na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii oraz ich ograniczenie jest profilaktyka, która ma na celu m.in. informowanie o ich szkodliwych następstwach. Powinna ona ukazywać postawy społecznie akceptowane, wzorce alternatywne wobec subkultury alkoholowej i narkomańskiej. Wobec tego programy profilaktyczne nie powinny się koncentrować na straszaniu i proponowaniu abstynencji, ale na informowaniu o mechanizmach uzależnienia, na rozwijaniu umiejętności odpowiedzialnego podejmowania decyzji, a także umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych oraz na sprzyjaniu rozwojowi osobowości. W działaniach potrzebne jest kształtowanie umiejętności konstruktywnego spędzania czasu wolnego oraz kształcenie kompetencji społecznych m.in. nawiązywania kontaktów i komunikowania bez używania środków „wspomagających”. Wysoka dynamika wzrostu zjawiska narkomanii sugeruje zintensyfikowanie działań zarówno profilaktycznych, jak i wprowadzania programów pomocowych czyli leczenia i redukcji szkód.

W Biurze Pełnomocnika Burmistrza ds. Uzależnień podejmowane są następujące działania mające zapobiegać zjawisku narkomanii w gminie:

- poradnictwo, konsultacje, motywacja do podjęcia leczenia,
 - informacja o metodach dalszej terapii – grupy wsparcia, oferta ośrodków stacjonarnych,
 - udzielanie wsparcia psychologicznego,
 - wstępna diagnoza problemów uzależnień i kierowanie do odpowiednich placówek,
 - prowadzenie działań profilaktycznych – zajęcia i warsztaty profilaktyczno- rozwojowe dla uczniów.
- Porad udziela specjalista terapii uzależnień narkotykowych

W 2013 roku z porad terapeuty skorzystało 65 osób, w warsztatach profilaktycznych dla dzieci i młodzieży wzięło udział 300 osób.

Tabela 14. Liczba osób korzystających z form wsparcia przeciwdziałających narkomanii

KATEGORIE	Liczba osób korzystających z danej formy wsparcia				
	2009	2010	2011	2012	2013
Porady terapeuty	Brak danych	Brak danych	60	Brak danych	65
Warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	Brak danych	Brak danych	399	479	300

Źródło danych: Biuro Pełnomocnika burmistrza ds. uzależnień i ds. organizacji pozarządowych

2.5.3. Programy i działania profilaktyczne w szkołach i świetlicach

Działania profilaktyczne mające przeciwdziałać problemom spożywania i nadużywania alkoholu przez młodzież prowadzą (poza wymienianymi powyżej na stronie instytucjami) gminne placówki oświatowe oraz świetlice: socjoterapeutyczna i świetlice środowiskowe.

W ubiegłych latach gminne placówki oświatowe realizowały szereg programów profilaktycznych mających na celu zapobieganie problemom uzależnień wśród dzieci i młodzieży. Wśród najważniejszych realizowanych w latach 2012 – 2013 warto wymienić:

Program wychowawczo - profilaktyczny "**Spójrz Inaczej**" - zbiór scenariuszy zajęć do systematycznej pracy ze wszystkimi klasami szkoły podstawowej i gimnazjum oraz w świetlicach socjoterapeutycznych. Stanowi profilaktykę dotyczącą całego procesu powstawania negatywnych zachowań u dzieci i młodzieży. Zajęcia z dziećmi prowadzone metodami obejmują pięć działań tematycznych, ważnych dla profilaktyki uzależnień: przeżywanie i wyrażanie uczuć i emocji, Funkcjonowanie w grupie, budowanie poczucia własnej wartości, rozwiązywanie problemów i konfliktów, troskę o zdrowie i problemy uzależnień. W 2012 roku nauczyciele gminnych szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz wychowawcy świetlic środowiskowych wzięli udział w szkoleniu w ramach programu, program wdrażany był w szkołach podstawowych w Urazie i Osolinie.

Program „Cukierki” - program wczesnej profilaktyki uzależnień, przemocy i rozwijania umiejętności życiowych uczniów przeznaczony dla klas I-III szkół podstawowych oraz starszych grup przedszkolnych.

Program „Debata” – program profilaktyki alkoholowej dla klas VI i gimnazjum mający na celu promowanie postaw i kształtowanie umiejętności zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży, kształtowanie prawidłowych przekonań normatywnych wśród młodzieży dotyczących środków psychoaktywnych, uświadomienie natychmiastowych i odroczonej konsekwencji używania środków psychoaktywnych oraz dostarczenie uczestnikom zgodnej z ich etapem rozwojowym rzetelnej wiedzy o środkach psychoaktywnych.

Program „Noe” - program z zakresu profilaktyki alkoholowej, przeznaczony dla młodzieży szkół ponadpodstawowych, wpływający na kształtowanie trzeźwych obyczajów poprzez dostarczanie wzorców asertywnych oraz ukazywanie atrakcyjnego aspektu zdrowego stylu życia, animowanie i wzmacnianie środowisk abstynenckich w szkole.

Program „Korekta” - program profilaktyczny „KOREKTA”, przeznaczony dla młodzieży pełnoletniej, który ma na celu przesunięcie granic ilości spożywanego alkoholu i okoliczności picia w „bezpieczny rejon”, zmniejszenie tendencji do ryzykownych zachowań alkoholowych oraz identyfikację ewentualnego problemu alkoholowego.

Program Unplugged jest szkolnym programem profilaktyki uniwersalnej, adresowanym do młodzieży w wieku 12-14 lat. Celem programu jest ograniczenie inicjowania używania substancji psychoaktywnych – tytoniu, alkoholu, narkotyków, ograniczenie rozwoju intensywności używania, tj. przejścia od fazy używania eksperymentalnego do fazy używania problemowego.

W gminie organizowane są również **konkursy** mające uświadamiać dzieciom niebezpieczeństwa płynące z uzależnień. W 2012 roku zorganizowano konkurs plastyczny „Nie ćpam, nie piję, nie palę”, w 2013 roku konkurs profilaktyczny „Traktat o szczęściu”.

Szereg działań mających charakter profilaktyczny jest realizowana w świetlicach funkcjonujących na terenie gminy: jednej świetlicy socjoterapeutycznej oraz 16 świetlic środowiskowych. Poniżej znajduje się wykaz świetlic wraz z informacją o liczbie dzieci objętych wsparciem.

Tabela 15. Wykaz świetlic środowiskowych w gminie Oborniki Śląskie wraz z liczbą dzieci korzystających ze wsparcia świetlic.

Wykaz świetlic	Liczba dzieci				Opis
	2011	2012	2013	2014	
Oborniki Śląskie	5 - 7	10 -12	_____	_____	Zajęcia rozwijające zainteresowania (np. grupa tańca „Zorza”), Klub młodzieży aktywnej, gry strategiczne, kawiarenka internetowa
Uraz	7-12	5 -10	7 -11	8 -12	Świetlica Środowiskowa
Bagno	5 - 10	7 -14	10 -23	10 - 18	Świetlica Środowiskowa
Kotowice	7 - 12	4 - 10	5 - 11	6 - 15	Świetlica Środowiskowa
Paniowice	6 - 12	4 - 6	4 - 5	-----	Świetlica Środowiskowa
Kuraszków	10 - 12	6 -15	10 -12	-----	Świetlica Środowiskowa
Morzęcin Wielki	8 -10	8 -10	10 - 12	10 -12	Świetlica Środowiskowa
Osola	5 - 8	8 -10	10 -14	10 -14	Świetlica Środowiskowa
Rościstawice	-----	8 -12	8 -11	-----	Świetlica Środowiskowa
Pęgów	7 - 8	_____	4 - 9	7 - 12	Świetlica Środowiskowa
Wilczyn	-----	4 - 6	10 - 12	10 - 17	Świetlica Środowiskowa
Siemianice		6 - 11	6 - 13	4 - 6	Świetlica Środowiskowa
Kowale	-----	10 - 15	6 - 13	10 - 16	W 2012r. Świetlica Środowiskowa , w 2013r -2014r. Świetlica Socjoterapeutyczna realizacja programu w ramach projektu „Świetlica –Dzieci – Praca” realizacja zadania „Każdy jest kowalem swojego losu”
Wielka Lipa	10 - 12	20 - 25	6 - 8	4 - 6	2011r. Świetlica Środowiskowa, 2012 rok dotacja w wysokości 40.000,00zł na realizację programu Świetlica – Dzieci –Praca 2012r.-2013r.Świetlica Socjoterapeutyczna, 2014r. Świetlica Środowiskowa
Lubnów	8 - 11	6 - 10	6 - 15	8 - 15	2011r. Dotacja w wysokości 40.000,00zł na realizację programu Świetlica –Dzieci Praca z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej -2012r. Świetlica Socjoterapeutyczna, 2013r. -2014r.Świetlica Środowiskowa
Zajączków	-----	4 - 8	10 - 30	4 - 6	Świetlica Środowiskowa

Źródło danych: Biuro pełnomocnika burmistrza ds. uzależnień i ds. organizacji pozarządowych

Działaniami **świetlicy socjoterapeutycznej** objęte są dzieci i młodzież gimnazjalna. Uczestnicy biorący udział w zajęciach mają zapewnioną: pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, stałą pracę z rodziną, zajęcia socjoterapeutyczne, realizowane w stałych grupach dzieci prowadzone przez wychowawcę i terapeutę lub oddziaływania terapeutyczne, prowadzenie indywidualnych programów terapeutycznych, realizowanych podczas zajęć grupowych lub w kontakcie indywidualnym, pomoc w sytuacjach kryzysowych szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i rodziny .

Celem działalności **świetlic środowiskowych** jest wspieranie rodziny w procesie przygotowania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami edukacyjnymi i profilaktycznymi. Wszyscy Wychowawcy Świetlic Środowiskowych pracujący w świetlicach zostali przygotowani w obszarze działań profilaktycznych, poprzez udział w szkoleniach z programu profilaktycznego UNPLUGGED.

2.5.4. Inne uzależnienia

Choć o mechanizmie uzależnień mówi się przede wszystkim w kontekście najbardziej rozpowszechnionych problemów alkoholizmu i narkomanii dotyczy on również innych substancji i zjawisk. Biuro Pełnomocnika ds. Zapobiegania Uzależnieniom i ds. Organizacji

pozarządowych obejmuje wsparciem osoby uzależnione od leków, czy hazardu. W ostatnich latach dużym problemem okazało się zjawisko przyjmowania przez młodzież tak zwanych **dopalaczy**, które jako niezbadane do końca substancje są wielkim zagrożeniem dla zdrowia i życia biorących je osób. Zauważa się również nadużywanie przez osoby nieletnie **napojów energetycznych**, zwanych również psychodrinkami zawierających między innymi dużą ilość substancji pobudzającej, kofeiny. Nadużywanie napojów energetyzujących może wpłynąć na uzależnienie się od ich działania, ze względu na ich skład unikać ich powinny dzieci, młodzież i kobiety w ciąży. Brak wiedzy na temat ich szkodliwego działania i składu skutkuje podawaniem tego typu napojów dzieciom.

Ze względu na rozwój technologii informacyjnej, wszechobecność mobilnych urządzeń komunikacyjnych oraz powszechny dostęp do Internetu, w najbliższym czasie należy spodziewać się wzrastającego problemu uzależnienia od **korzystania z Internetu, czy gier komputerowych**.

Wszystkie te zagrożenia wymagają podjęcia nowych działań, wdrożenia specjalnych programów profilaktycznych i edukacyjnych, a także przygotowania merytorycznego lokalnych specjalistów ds. zapobiegania uzależnieniom.

2.5.5. Przemoc w rodzinie

Dom rodzinny, postrzegany jako miejsce miłości, bezpieczeństwa, opieki i schronienia przed całym złem zewnętrznego świata, dla wielu osób niestety taki nie jest. Okazuje się, że coraz częściej można w nim doświadczyć terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, lęku i rozpacz.

Choć rozmiary tego zjawiska są trudne do zbadania, Amnesty International podaje, że problem przemocy w rodzinie dotyczy co trzeciej kobiety na którymś z etapów jej życia. Przemoc w rodzinie, to zamierzone, czyli- wbrew temu, co często deklaruje sprawca- świadome i kontrolowane działanie, które poprzez wykorzystanie przewagi sił narusza prawa i dobra osobiste człowieka oraz powoduje cierpienie i szkody. Działania te mogą przybierać różne formy: przemocy psychicznej, fizycznej, ekonomicznej i seksualnej. Przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo z artykułu 207 Kodeksu Karnego.

Mimo to przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna i ekonomiczna popełniana na szkodę osób najbliższych często jest usprawiedliwiana i bagatelizowana. Nadal wiele osób ma skłonność do doszukiwania się odpowiedzialności za nią po stronie ofiary: gdyby się inaczej zachowywały, lepiej wywiązywały się z obowiązków żon i matek, wybrały odpowiedniego partnera, mogłyby uniknąć przemocy. Prawie wszystkim osobom doświadczającym przemocy towarzyszą uczucia takie, jak obawa o swoje życie i zdrowie, brak wiary w to, że ktoś może i chce im pomóc, że coś się zmieni, wstyd, branie odpowiedzialności za to, co się dzieje. Sprawca przemocy chciałby, aby takie myśli i emocje paraliżowały działania ofiary. Szczególnie trudne jest bycie świadkiem przemocy. Trzeba zwalczyć w sobie wątpliwości, strach, niezdecydowanie i opowiedzieć się za dobrem ofiary, nawet wtedy, kiedy nie prosi ona wprost o pomoc lub wręcz ją odrzuca. Czyjeś działanie może w tym przypadku dać ofierze przemocy jasną informację, że to, co się dzieje w jej życiu, jest złe i powinna się zacząć bronić.

Oszacowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest możliwe dzięki analizie danych pozyskanych z Komisariatu Policji w Obornikach Śląskich. Analizując poniższe dane możemy zauważyć, że liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie wzrosła od 2011 roku, podobnie jak liczba postępowań wszczętych z powodu znęcania się fizycznego lub psychicznego nad rodziną.

Tabela 16. Liczba interwencji policji związanych z przemocą w rodzinie

RODZAJ PROBLEMU	2011	2012	2013
Interwencje domowe związane z przemocą w rodzinie: w tym interwencje, w których sprawcami były osoby pod wpływem alkoholu	119	131	139
Ilość postępowań wszczętych z powodu znęcania się fizycznego lub psychicznego nad rodziną	7	10	12
Ilość założonych „Niebieskich kart”	6	10	5

Źródło danych: Strategia Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oborniki Śląskie na rok 2014

Działania w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą prowadzone są w ramach punktu konsultacyjnego przy Biurze Pełnomocnika Burmistrza ds. uzależnień w Obornikach Śląskich. Obejmują one:

- indywidualne spotkania z osobami bezpośrednio dotkniętymi przemocą, odbywały się regularnie raz w tygodniu (w piątki). W okresie od I-XII 2013 roku pomocy specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy skorzystały 32 osoby. Osoby zgłaszające się po pomoc, to z kobiety i mężczyźni, wobec których stosowana jest przemoc zarówno fizyczna jak psychiczna. W wyniku bezradności, poczucia niskiej samooceny, przewagi fizycznej sprawcy, jego uzależnienia i zbytnej uległości, nie są one w stanie poradzić sobie z problemem . Pomoc polega na zaplanowanych regularnych spotkaniach podczas których, osoby doświadczają własnych możliwości radzenia sobie w życiu i podejmowania słusznych dla siebie decyzji,
- grupa wsparcia dla osób współuzależnionych spotyka się raz w tygodniu, spotkanie trwa trzy godziny. Prowadzona jest przez certyfikowanego psychoterapeutę. W 2013 roku odbyło się 80 spotkań.

Osoby dotknięte przemocą mogą zwracać się o pomoc do różnych instytucji. W szczególnie drastycznych sytuacjach zakładane są im Niebieskie Karty, które uruchamiają odpowiednią procedurę postępowania. Takimi sprawami zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny, którego obsługę zabezpiecza Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich.

2.6. Sytuacja rodziny i dziecka

W ostatnich latach możemy mówić o kryzysie rodziny. Zmiany ekonomiczne i społeczno – kulturowe przyczyniły się do przedefiniowania modelu rodziny z rodziny wielopokoleniowej do najczęściej funkcjonującego modelu rodziny 2+1. W ostatnich latach częściej dochodzi również do rozpadu rodziny na skutek rozwodów, których liczba wzrasta we wszystkich środowiskach społecznych. Największe konsekwencje rozwiązania małżeństwa ponoszą dzieci, zwłaszcza w środowiskach, w których świadomość występowania u dzieci psychicznych urazów na skutek rozvodu rodziców jest niska.

Konsekwencją między innymi rozwodów i rozpadu nieformalnych związków jest samodzielne rodzicielstwo, będące najczęściej równoznaczne z samodzielnym macierzyństwem. W przypadku trudności z otrzymaniem alimentów od drugiego rodzica, co ze względu na niepoprawnie działający

system egzekwowania alimentów jest częste, sytuacja ekonomiczna rodzin jest bardzo trudna, zwłaszcza gdy dzieci nie osiągnęły jeszcze wieku przedszkolnego lub szkolnego, co stanowi przeszkodę dla matki w powrocie na rynek pracy.

Niekorzystna sytuacja ekonomiczna rodzi bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W 2013 roku liczba rodzin, które z tego powodu otrzymały pomoc od Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich wynosiła 33, o 4 więcej niż w roku poprzednim, ale jednocześnie o 8 mniej niż w roku 2009.

Socjologowie w ostatnim czasie wskazują na coraz większą liczbę rodzin rekonstruowanych, co związane jest z trendem rosnącej liczby rozwodów. Pojawia się nowy model tzw. rodziny patchworkowej, czyli rodziny złożonej z byłych partnerów i ich dzieci, ich nowych partnerów i dzieci z nowych związków. Nierzadko funkcjonowanie w rodzinach rekonstruowanych wiąże się z problemami w ułożeniu relacji, zidentyfikowaniu ról, które są mniej jasno określone niż w przypadku rodzin tradycyjnych. Szczególnego wsparcia wymagają w takich rodzinach dzieci, ale także ich rodzice.

Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci w rodzinach, w których występują zachowania patologiczne. Tam, gdzie rodzice nadużywają alkoholu i narkotyków, potrzeby dziecka nie są uwzględniane, może więc dojść do zagrażających zdrowiu, a nawet życiu dziecka zaniedbań. Dzieci przebywające w rodzinach przemocowych szczególnie narażone są na ciężkie urazy psychiczne, które mogą wpłynąć na ich jakość życia w wieku dorosłym.

Działania w obszarze pomocy społecznej powinny być więc nakierowane na wspieranie rodzin dotkniętych problemami społecznymi, tak aby zachowały one swoją integralność i zyskały wydolność wychowawczą. Szczególnie ważne są działania chroniące dzieci przed negatywnymi konsekwencjami życia w rodzinie dysfunkcyjnej. Działania profilaktyczne, które nie dopuszczą do powielania przez dzieci postaw rodziców. Niezbędna jest również pedagogizacja rodziców, która powiększy ich świadomość na temat potrzeb dziecka i wzmocni ich kompetencje wychowawcze.

Dużą rolę we wspieraniu rodziny i dzieci mają gminne przedszkola i szkoły, które posiadają najlepsze rozeznanie w sytuacji rodzin, których dzieci korzystają z ich usług. Istotna jest więc ścisła współpraca nauczycieli, pedagogów dysponujących dobrą diagnozą środowiska z przedstawicielami instytucji działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy.

Działania wspierające rodzinę, dzieci i młodzież realizują świetlice wiejskie działające na terenie gminy, pełniące również funkcję świetlic środowiskowych. Świetlice oferują dzieciom i młodzieży wsparcie edukacyjne, przy odrabianiu zadań domowych, organizując zajęcia wyrównawcze, pomagają w organizacji czasu wolnego, wspierają rozwój zainteresowań i zdolności oferując uczestnictwo w różnego rodzaju zajęciach, wspierają sprawność fizyczną poprzez organizację zabaw ruchowych, propagują postawę aktywną angażując dzieci i młodzież w pracę na rzecz świetlicy. W świetlicach organizowane jest również dożywianie dzieci. Wychowawcy świetlic stale współpracują z rodzicami lub opiekunami prawnymi dzieci i młodzieży, a także ze szkołami, pracownikami socjalnymi i innymi instytucjami w zależności od potrzeb dziecka.

Dzieci i młodzież korzystają ze świetlicy dobrowolnie i nieodpłatnie, wyłącznie na podstawie pisemnej zgody rodziców lub prawnych opiekunów. Zajęcia w świetlicy przewidziane są dla dzieci w wieku 6 -

18 lat ze szczególnym uwzględnieniem dzieci zaniedbanych wychowawczo, pochodzących z rodzin niewydolnych wychowawczo, mających problem z nauką, sprawiających problemy wychowawcze, ale niewykazujących utrwalonych zaburzeń zachowania.

2.7. Sytuacja młodzieży

W 2013 roku według danych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w gminie Oborniki Śląskie zamieszkiwało 1469 osób w wieku 13 – 19 lat, stanowiło to 7,4% ogółu mieszkańców gminy. 41% tej grupy wiekowej zamieszkiwało w Obornikach Śląskich, 59% na obszarze wiejskim gminy. Podobnie jak dzieci, młodzież stanowi niezwykle ważną grupę społeczną gminy, która powinna być objęta szczególnym wsparciem, aby zapewnić im możliwości rozwoju i dobre funkcjonowanie w przyszłości.

Młodzież dotykają problemy, które wynikają z trudów okresu adolescencji, ale także ze złożoności i niezwykle szybko zachodzących zmian współczesnego świata. Okres dorastania jest okresem przeobrażania się z dziecka w dorosłego. Zmiany zachodzą w sferze fizycznej, psychicznej, emocjonalnej. Młodzi ludzie w tym okresie poszukują określeń dla swojego ja, budują własną tożsamość, dokonują przy tym wyborów, podejmują decyzje, mające wpłynąć na ich przyszłość. Brak jedynych słusznych rozwiązań, możliwość wyboru swojej drogi życiowej może stanowić dla młodych ludzi wielką korzyść, z drugiej strony stwarza również poczucie niepewności, ciężącej presji, zagrożenia i stresu. Ta trudna sytuacja wynikająca ze zmian indywidualnych i szybkich zmian społecznych powoduje, że młodzi ludzie szczególnie zagrożeni są problemami społecznymi, które mogą wpływać na nich destrukcyjnie.

Sporym problemem są **uzależnienia** młodzieży. Coraz większa dostępność narkotyków, innych substancji psychoaktywnych oraz alkoholu, spadek autorytetu nauczycieli, rodziców, niewłaściwie interpretowane nawołujące do używania życia wzorce kultury konsumpcyjnej, nieumiejętność poradzenia sobie z własnymi problemami, wszystko to wpływać może na sięganie po używki przez młodych ludzi. W gminie Oborniki Śląskie przeciwdziałaniu uzależnieniom wśród młodzieży służą działania Biura Pełnomocnika burmistrza ds. zwalczania uzależnień i ds. organizacji pozarządowych, a także programy profilaktyczne realizowane w szkołach gminnych i powiatowych (patrz strona 27).

Kolejnym problemem wynikającym z trudności okresu dojrzewania jest rosnąca liczba młodych osób cierpiąca na **depresję młodzieńczą**, stany lękowe, a nawet depresję, której objawy zbliżają się do depresji osób dorosłych. W ostatnich latach wzrasta liczba **samobójstw** popełnianych przez młodzież. Przyczyną depresji i samobójstw mogą być sytuacje dla młodych traumatyczne, np. rozwód rodziców, konflikty z rówieśnikami, czy zawód miłosny.

W kolejnych latach możemy spodziewać się wzrostu zachorowań na **choroby cywilizacyjne** takie jak otyłość, czy nowotwory wśród młodzieży, spowodowanego niską aktywnością fizyczną, czy złymi nawykami żywieniowymi. Aby temu zapobiegać konieczna jest realizacja programów i kampanii profilaktycznych i edukacyjnych.

Kolejne problemy młodych ludzi mogą być związane z **nadużywaniem** komputerów, czy telefonów z dostępem do **Internetu**. Przeważająca część kontaktów międzyludzkich jest przez młodych ludzi przenoszona, a nawet nawiązywana w Internecie. W skrajnych przypadkach nadużywanie takiej formy komunikacji, może prowadzić do trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji w świecie rzeczywistym, a nawet do nieumiejętności wysyłania i odczytywania komunikatów niewerbalnych.

W gminie Oborniki Śląskie młodzież ma szansę podejmowania aktywności społecznej oraz pogłębiania swoich zainteresowań. Działa Związek Harcerstwa Polskiego, rozwijana jest idea wolontariatu przy Gimnazjum im. Polskich Laureatów Nagrody Nobla w Obornikach Śląskich. Ofertę spędzania wolnego czasu kierują do młodzieży Obornicki Ośrodek Kultury, wybrane świetlice wiejskie, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Obornikach Śląskich, a także organizacje sportowe. Wydarzenia dla młodzieży organizują również podmioty komercyjne: między innymi restauracja Bajka i Stare kino. Według przedstawicieli instytucji i organizacji gminnych młodzież w różnym stopniu korzysta z przygotowanej oferty. Przyczyną może być zarówno duża konkurencja spędzania czasu wolnego oferowana przez instytucje i firmy we Wrocławiu, niedopasowanie oferty gminnej do potrzeb tutejszej młodzieży lub generalnie niska aktywność młodzieży. Odpowiedź na to pytanie wymaga szczegółowego zdiagnozowania potrzeb i postaw młodzieży w gminie.

2.8. Aktywność społeczna i współpraca lokalna w gminie

Na terenie gminy aktywnie działa 60 organizacji pozarządowych. Organizacje działają w różnorodnych obszarach tematycznych, jednak najliczniejsze są organizacje i kluby sportowe oraz organizacje działające na rzecz rozwoju danej miejscowości, wiele jest również organizacji kierujących swe działania do osób starszych.

Aktywność społeczna mieszkańców i mieszkank gminy wyższa jest na obszarach wiejskich niż w mieście, gdzie społeczność lokalna nie jest tak zintegrowana i panuje większe poczucie anonimowości. To właśnie na wsiach prężnie działają organizacje na rzecz rozwoju miejscowości.

W 2014 roku gmina Oborniki Śląskie podjęła próbę zaangażowania mieszkańców/ek Obornik Śląskich w proces wydatkowania części budżetu gminnego. Zorganizowano nabór wniosków na inicjatywy i przedsięwzięcia do realizacji w Obornikach Śląskich. Na wybrane spośród zakwalifikowanych do głosowania 27 zadań projektów przeznaczono kwotę 200 000 zł.

3. Analiza SWOT

Podczas warsztatów Grupa Konsultacyjna i grupa Robocza pracowała nad określeniem mocnych i słabych stron charakteryzujących obszar społeczny gminy. Analizie poddano 9 zakresów problemowych, w których zidentyfikowano zasoby, atuty gminy i obszary wymagające działań naprawczych. Elementy te określono jako mocne i słabe strony. Analizą objęto również czynniki zewnętrzne, które w największym stopniu mogą stać się przeszkodą w realizacji celów polityki społecznej gminy oraz te, które mogą sprzyjać procesom nakierowanym na rozwój społeczny gminy. Czynniki te określono jako szanse i zagrożenia. Przyjęto, że są to te procesy i zjawiska zachodzące w skali makro, na które samorząd lokalny nie ma bezpośredniego wpływu, jednak powinny być one uwzględniane w budowaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie.

3.1. Sytuacja osób starszych w gminie, wsparcie seniorów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Wysoka aktywność społeczna osób starszych, zwłaszcza na obszarach wiejskich gminy,</p> <p>Funkcjonowanie na terenie gminy instytucji kierujących ofertę opiekuńczą do osób starszych (Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, domy pomocy społecznej),</p> <p>Aktywne działanie organizacji pozarządowych kierujących różnorodną ofertę do osób starszych,</p> <p>Integracja środowiska seniorów poprzez działalność senioralnych organizacji pozarządowych, funkcjonowanie grup samopomocowych,</p> <p>Promocja działań senioralnych w środowisku lokalnym,</p> <p>Podjęcie działań na rzecz osób starszych przez młodych wolontariuszy.</p>	<p>Niewystarczająca liczba miejsc aktywnego wypoczynku,</p> <p>Bariery architektoniczne dla osób starszych z niepełnosprawnością (zła nawierzchnia chodników i miejsc spacerowych),</p> <p>Niewystarczająca liczba lub brak dogodnych połączeń komunikacyjnych między miejscowościami i między gminami (utrudnienie w dojazdach np. na leczenie, w celu zagospodarowania wolnego czasu),</p> <p>Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów na wsiach.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Korzystna polityka krajowa wspierająca sytuację osób starszych,</p> <p>Programy na rzecz osób starszych dofinansowanie ze źródeł krajowych lub europejskich,</p> <p>Kampanie społeczne przełamujące uprzedzenia i</p>	<p>Pogłębienie niekorzystnych trendów demograficznych,</p> <p>Niewystarczające wsparcie środowiska osób starszych w polityce krajowej i europejskiej,</p> <p>Zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno lub dwu pokoleniową,</p>

<p>stereotypy na temat osób starszych,</p> <p>Realizacja projektów międzypokoleniowych, uczących młode pokolenie szacunku dla osób starszych,</p> <p>Rozwój idei wolontariatu senioralnego,</p> <p>Trend tworzenia konsultacyjno-doradczych monitorujących sytuację osób starszych w gminie.</p>	<p>Rozwój trendów kulturowych dewaluujących starość i osoby starsze, opiewające kult młodości, marginalizacja społeczna osób starszych.</p>
--	---

3.2. Sytuacja osób z niepełnosprawnością

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Aktywność stowarzyszeń działających na rzecz osób z niepełnosprawnością: Atena, Związek Niewidomych ,Uśmiech dziecka</p> <p>Funkcjonowanie Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie gminy,</p> <p>GOPS , PCPR, UM - pozyskiwane środki zewnętrzne na rzecz niepełnosprawnych, pomoc opiekunek, wsparcie stowarzyszeń,</p> <p>Preferencje dla pracodawców zatrudniających osoby z niepełnosprawnością,</p> <p>Organizacja imprez integrujących środowisko osób z niepełnosprawnością.</p>	<p>Istniejące na terenie gminy bariery architektoniczne, bariery komunikacyjne,</p> <p>Funkcjonujące wśród mieszkańców stereotypy i uprzedzenia względem osób z niepełnosprawnością</p> <p>Mała liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością na rynku lokalnym ,</p> <p>Izolacja niepełnosprawnych(wewnętrzna i zewnętrzna).</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,</p> <p>Działania mediów i organizacji pozarządowych zmierzające do edukacji i upowszechniania problemów i różnych sytuacji osób niepełnosprawnych,</p> <p>Realizacja programów krajowych i europejskich dofinansowujących przedsięwzięcia na rzecz osób z niepełnosprawnością,</p> <p>Rozwój technologii umożliwiających edukację i pracę zdalną osobom z niepełnosprawnością</p>	<p>Brak korzystnych rozwiązań ustawowych regulujących kwestie osób z niepełnosprawnością,</p> <p>Niewystarczająca liczba miejsc w ośrodkach opiekuńczych, niewystarczająco rozwinięte usługi opiekuńcze,</p> <p>Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością,</p>

<p>ruchową,</p> <p>Wprowadzenie systemowych, innowacyjnych rozwiązań wspierających osoby z niepełnosprawnością w wejściu na rynek pracy (instytucja trenera pracy, trenera aktywności).</p>	
---	--

3.3. Ubóstwo i bezdomność

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z problemami ,</p> <p>Działania organizacji pozarządowych na rzecz osób ubogich i bezdomnych wspierające działania pomocy społecznej,</p> <p>Stała współpraca z organizacjami pozarządowymi,</p> <p>Dobra diagnoza sytuacji świadczeniobiorców pomocy społecznej,</p> <p>Prowadzenie działań skierowanych do klientów pomocy społecznej w ramach projektu systemowego „Akademia Aktywności Społecznej AAS” realizowanego przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich.</p>	<p>Uzależnienie od systemu pomocy społecznej osób ubogich,</p> <p>Zjawisko dziedziczeni biedy, powstawanie „dzielnic biedy”,</p> <p>Niedostateczne zasoby finansowe i osobowe Gminno – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do realizacji kompleksowego, nastawionego na aktywizację wsparcia osób potrzebujących pomocy.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Korzystna sytuacja gospodarcza w kraju,</p> <p>Działania na rzecz osób ubogich i bezdomnych realizowane przez organizacje pozarządowe we współpracy z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich,</p> <p>Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej poprzez aktywizację społeczną i zawodową,</p> <p>Finansowanie krajowe i europejskie przeznaczone na przedsięwzięcia skierowane na aktywizację osób ubogich.</p>	<p>Niepewna sytuacja gospodarcza w kraju i na świecie,</p> <p>Niekorzystne regulacje prawne, podatkowe uderzające w osoby ubogie,</p> <p>Rosnące rozwarstwienie społeczne – wzrost ludzi zamożnych przy jednoczesnym pogłębianiu się zjawiska ubóstwa,</p> <p>Brak trwałych systemowych rozwiązań przeciwdziałania ubóstwu i bezdomności.</p>

3.4. Rynek pracy: przedsiębiorczość, bezrobocie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Duża liczba osób prowadzących działalność gospodarczą,</p> <p>Potencjał do rozwoju biznesu turystycznego, agroturystyki,</p> <p>Dobra współpraca Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich z Powiatowym Urzędem Pracy w Trzebnicy.</p>	<p>Ograniczony rynek pracy na terenie gminy, ograniczona liczba potencjalnych pracodawców,</p> <p>Brak możliwości skorzystania lokalnie z wsparcia doradcy zawodowego,</p> <p>Brak gminnej strategii działania w obszarze przedsiębiorczości,</p> <p>Występowanie zjawiska bezrobocia dziedzicznego,</p> <p>Niewystarczająca skuteczność dostępnych form pomocy społecznej w przeciwdziałaniu bezrobociu w grupie osób długotrwale bezrobotnych.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Korzystna sytuacja gospodarcza kraju,</p> <p>Bliskość aglomeracji wrocławskiej – chłonnego rynku pracy,</p> <p>Korzystne regulacje prawne umożliwiające realizację różnych form zatrudnienia (praca zdalna, elastyczne formy zatrudnienia, samo zatrudnienie),</p> <p>Programy krajowe i europejskie dofinansowujące przedsięwzięcia skierowane na aktywizację zawodową.</p>	<p>Niepewna sytuacja gospodarcza w kraju i na świecie,</p> <p>Rosnący udział grup nieprodukcyjnych w populacji mieszkańców,</p> <p>Rosnąca liczba osób pracujących w szarej strefie</p> <p>Rosnąca liczba osób pracujących zagrożonych ubóstwem ,</p> <p>Rosnące koszty pracy.</p>

3.5. Uzależnienia i przemoc w rodzinie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi – działania Biura Pełnomocnika Burmistrza ds. Uzależnień,</p> <p>Dysponowanie przez gminę stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,</p> <p>Współpraca instytucji samorządowych gminnych i powiatowych w obszarze uzależnień i przemocy</p>	<p>Brak bazy leczenia odwykowego oraz miejsc czasowego pobytu dla ofiar przemocy,</p> <p>Niewydolność wychowawcza rodzin dysfunkcyjnych i z problemem alkoholowym,</p> <p>Małe zróżnicowanie ofert spędzania wolnego czasu przez młodzież po 15 roku życia, niska dostępność do alternatywnych, zdrowych form spędzania czasu wolnego,</p>

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>w rodzinie,</p> <p>Programy profilaktyczne realizowane w szkołach, realizacja akcji gminnych przeciwdziałających uzależnieniom i przemocy w rodzinie e np. Ogólnopolska Noc Profilaktyki,</p> <p>Aktywność organizacji zajmujących się problemem uzależnień,</p> <p>Działalność sieci świetlic wiejskich pełniących również funkcję świetlic środowiskowych,</p> <p>Działalność wspierająca stowarzyszeń, klubów sportowych oferujących zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,</p>	<p>Nie respektowanie przepisów przez część podmiotów prowadzących sprzedaż alkoholu i nie wystarczająca skuteczność służb w ich egzekwowaniu,</p> <p>Niska świadomość rodziców odnośnie zagrożenia problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz adekwatnych metod wychowawczych,</p> <p>Brak monitoringu dotyczącego grup eksperymentujących z narkotykami, co przekłada się na brak wiedzy o skali zjawiska,</p> <p>Brak diagnozy problemu uzależnień w gminie,</p> <p>Niewystarczająca kadra dobrze zawodowo przygotowana z zakresu profilaktyki i leczenia uzależnień narkotykowych,</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Kampanie społeczne uświadamiające negatywne skutki picia alkoholu i przyjmowania narkotyków,</p> <p>Realizacja ogólnopolskich programów profilaktycznych,</p> <p>Dofinansowanie programów edukacyjnych dla pedagogów, psychologów, nauczycieli, instruktorów, opiekunów świetlic,</p> <p>Upowszechnianie zdrowego stylu życia.</p>	<p>Brak przepisów prawnych zezwalających na odizolowanie sprawcy przemocy od ofiar,</p> <p>Brak dodatkowych środków publicznych na organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,</p> <p>Obniżający się wiek inicjacji alkoholowych i narkotykowych,</p> <p>Społeczne przyzwolenie na picie alkoholu w postaci piwa wzmocnione kampaniami reklamowymi koncernów piwowarskich,</p> <p>Upowszechnianie uzależnień od nowych substancji i zjawisk, przy niskiej świadomości społecznej na ich temat i braku wypracowanych form wsparcia dla uzależnionych.</p>

3.6. Wsparcie rodziny i dziecka

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Wsparcie Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez pracę socjalną , kierowanie do specjalistów, pomoc finansową, realizację projektu systemowego ,</p> <p>Wsparcie Urzędu Miejskiego poprzez wsparcie specjalistów ds. uzależnień, psychologów, terapeutów, prawnika, organizację grup</p>	<p>Brak wystarczającej promocji dotyczącej ofert dla rodziny,</p> <p>Brak ośrodka interwencji kryzysowej,</p> <p>Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura wypoczynkowa dla rodziny (ścieżki rowerowe i różne inne, parki , miejsca plenerowe),</p>

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>wsparcia,</p> <p>Wsparcie organizacji pozarządowych przez samorząd gminny w działaniach na rzecz rodziny w tym wsparcie finansowe,</p> <p>Integracja środowiska lokalnego przez NGO, promowanie wartości rodzinnych, wspólnotowych szczególnie na obszarach wiejskich,</p> <p>Bogata oferta instytucji kultury skierowana do dzieci,</p> <p>Rozwinięta sieć placówek edukacyjnych realizujących programy na rzecz dzieci i rodziny,</p> <p>Sieć świetlic wiejskich aktywnie wspierająca rodzinę</p>	<p>Niewystarczająca ilość instytucji opiekuńczych wspierających rodziców małych dzieci (0-3 lata),</p> <p>Brak oferty warsztatów, spotkań edukacyjnych podnoszących wiedzę i umiejętności wychowawcze rodziców i opiekunów,</p> <p>Niewystarczające zaangażowanie rodziców w życie szkół, szczególnie na poziomie gimnazjum,</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Kampanie społeczne i programy wspierające rodzinę ,</p> <p>Kampanie społeczne i programy edukacyjne podnoszące kompetencje rodziców i opiekunów w obszarze potrzeb emocjonalnych dziecka oraz upowszechniające korzystne dla dzieci sposoby ich wychowywania.</p>	<p>Kryzys wartości rodziny,</p> <p>Rosnąca liczba rozwodów wpływających negatywnie na stan emocjonalny dzieci z rozwiązywanych małżeństw,</p> <p>Oslabienie więzi pomiędzy rodzicami i dziećmi spowodowane wzrostem tempa życia.</p>

3.7. Wsparcie młodzieży

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Bardzo dobre zaplecze oświatowe, wykształcona kadra pedagogiczna, dobrze wyposażone szkoły</p> <p>Rozwój zajęć z zakresu kultury fizyczne i sportu,</p> <p>Oferta różnych formy spędzania czasu wolnego,</p> <p>Aktywność grupy młodzieży: Młodzieżowa Rada Miejska, ZHP.</p> <p>Funkcjonowanie 16 świetlic środowiskowych , 1 świetlicy socjoterapeutycznej,</p>	<p>Grupa bezrobotnych absolwentów,</p> <p>Niska aktywność młodych – brak pomysłów na siebie, brak motywacji, impulsu do działania</p> <p>Niskie zainteresowanie ofertą spędzania wolnego czasu przygotowaną przez instytucje gminne,</p> <p>Uzależnienia i przemoc wśród młodzieży.</p>

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Funkcjonowanie Obornickiego Centrum Wolontariatu oraz kół wolontariatu w szkołach.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Programy krajowe i zagraniczne dofinansowujące przedsięwzięcia realizowane na rzecz młodzieży,</p> <p>Programy wymian zagranicznych – możliwość rozwoju,</p>	<p>Rosnąca liczba młodych ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym,</p> <p>Wzrost liczby młodych osób opuszczających kraj w celach zarobkowych,</p> <p>Pogłębiające się i utrwalające różnice między pokoleniowe.</p>

3.8. Aktywność społeczna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Duża ilość aktywnych stowarzyszeń (około 60),</p> <p>Duża ilość wniosków o dofinansowanie składana do gminy w celu realizacji własnych pomysłów przez stowarzyszenia i fundacje,</p> <p>Duże zaangażowanie społeczne na obszarze wiejskim gminy,</p> <p>Funkcjonowanie klastra stowarzyszeń - współpraca między stowarzyszeniami na obszarach wiejskich,</p> <p>Zastosowanie nowego instrumentu angażowania społeczności w sprawy gminy - Budżet Obywatelski,</p> <p>Doskonalenie się kadry organizacji pozarządowych - współpraca z Urzędem Marszałkowskim we Wrocławiu,</p> <p>Współpraca lokalnych organizacji pozarządowych z Lokalnym Inkubatorem NGO w Żmigrodzie i Wołowie,</p> <p>Napływ nowych mieszkańców – wzbogacenie kapitału ludzkiego gminy, możliwość nowych przedsięwzięć i wykorzystania wiedzy i doświadczeń nowych mieszkańców,</p>	<p>Niska aktywność społeczna na terenie miasta,</p> <p>Niechęć do wspólnego działania,</p> <p>Słaby przepływ informacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi,</p> <p>Brak poczucia świadomości społecznej i odpowiedzialności za wspólne działanie,</p> <p>Niska wiara w możliwość zmian i niskie poczucie sprawstwa w środowisku organizacji pozarządowych,</p> <p>Postawa rywalizacyjna w środowisku organizacji pozarządowych – konkurowanie o środki gminne,</p> <p>Napływ nowych mieszkańców poszukujących spokoju, niska aktywność społeczna napływowych mieszkańców,</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Środki krajowe i europejskie na rozwój aktywności lokalnej i zaangażowania społecznego,</p> <p>Propagowanie realizacji projektów partnerskich,</p> <p>Rosnąca wiedza, świadomość, odpowiedzialność społeczna i zaangażowanie przedstawicieli społeczności lokalnej.</p>	<p>Wzrost liczby postaw konkurencyjnych, konieczność rywalizacji o środki zewnętrzne,</p> <p>Mała liczba działań integrujących środowisko lokalne,</p> <p>Konflikty lokalne i podziały polityczne.</p>

3.9. Profilaktyka zdrowotna

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Czyste środowisko, klimat uzdrowiskowy,</p> <p>Infrastruktura sportowa i rekreacyjna,</p> <p>Ścieżki rowerowe w realizacji,</p> <p>Tradycja uzdrowiskowa,</p>	<p>Zdewastowana baza sanatoryjna,</p> <p>Brak świadomości na temat zdrowego stylu życia, niedbałość o środowisko naturalne,</p> <p>Niewystarczająca profilaktyka zdrowotna,</p> <p>Rosnąca liczba chorób cywilizacyjnych: nowotwory, depresja, otyłość</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Rozwój medycyny,</p> <p>Trend zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania (slow food), podejmowania aktywności fizycznej</p> <p>Moda na aktywność weekendową,</p> <p>Programy profilaktyczne, kampanie społeczne propagujące zdrowy styl życia, upowszechniające badania profilaktyczne oraz poszerzające wiedzę na temat wybranych zachorowań.</p> <p>Promowanie aktywności fizycznej jako wartości</p>	<p>Rosnące zanieczyszczenie środowiska,</p> <p>Popularność wysokoprzetworzonej żywności,</p> <p>Wzrost liczby zachorowań na choroby cywilizacyjne.</p>

4. Cele i zadania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i Integracji Społecznej na lata 2015 - 2020

Na podstawie sporządzonej diagnozy obszaru społecznego gminy Oborniki Śląskiej opartej na analizie danych zastanych oraz opracowanej przez uczestników i uczestniczki warsztatów analizy SWOT sformułowano cztery **cele główne** odpowiadające różnym obszarom działań, które w horyzoncie czasowym 2015 – 2020 mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych i odpowiedzi na potrzeby społeczne mieszkańców gminy. Wszystkie cztery cele główne wpisują się w drugi cel strategiczny obowiązującej w chwili opracowywania niniejszego dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Oborniki Śląskie na lata 2010 – 2015, który mówi o podnoszeniu jakości życia mieszkańców w gminie.

Cztery cele główne realizowane będą poprzez **cele szczegółowe**, które obejmują węższy obszar interwencji, operacjonalizują cele główne.

Kolejnym poziomem niniejszej Strategii są **zadania**, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia założonych celów. Zadania przedstawione w Strategii zostały przypisane do celów głównych i szczegółowych, określono ich przybliżony okres realizacji, wskazano podmioty odpowiedzialne za ich realizację (Urząd Miejski Oborniki Śląskie z wyszczególnioną komórką lub jednostki organizacyjne gminy) oraz określono wskaźniki, które umożliwią cykliczne monitorowanie realizacji Strategii. Katalog zadań zawiera jedynie skrótowy ich opis. Zaleca się, aby w celu operacjonalizacji Strategii przygotować rozbudowane karty zadań lub projektów, które będą zawierały szczegółowy opis i plan ich realizacji.

4.1. Cele główne i szczegółowe

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy i potrzeby społeczne funkcjonujące w gminie sformułowano pięć celów głównych, które swoim zakresem obejmują najistotniejsze wyzwania stojące przed systemem pomocy społecznej w gminie Oborniki Śląskie.

Cel I. Integracja społeczna i aktywizacja grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- 1.1. Wsparcie i aktywizacja społeczna osób dotkniętych problemem ubóstwa i bezdomności
- 1.2. Przeciwdziałanie uzależnieniom
- 1.3. Aktywizacja zawodowa i propagowanie postaw przedsiębiorczych
- 1.4. Rozwój ekonomii społecznej w gminie

Pierwszy cel główny zakłada wsparcie, społeczną integrację oraz aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obszar ten będzie obejmował działania mające prowadzić do **zmniejszenia liczby osób dotkniętych ubóstwem, uzależnieniami i bezdomnością**. Działania te będą przybierać różnorodną formę, co ważne poza wsparciem o charakterze pomocowym w postaci świadczeń materialnych, czy finansowych niezwykle istotne będą działania nakierunkowane na aktywizację i społeczne włączenie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednym z kierunków działań realizujących pierwszy cel główny będzie również **aktywizacja**

zawodowa osób bezrobotnych. Obok stosowania różnych instrumentów aktywizacji zawodowej, propagowania postaw przedsiębiorczych i idei samozatrudnienia podejmowane będą przedsięwzięcia mające na celu **rozwój ekonomii społecznej** w gminie.

Cel II. Aktywizacja społeczna i wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością

- 2.1. Aktywizacja i włączenie społeczne osób starszych
- 2.2. Aktywizacja i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością
- 2.3. Rozwój usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych, chorych i osób z niepełnosprawnością
- 2.4. Budowanie świadomości społecznej na temat problemów, potrzeb i potencjału osób starszych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej

Istotą drugiego celu głównego jest również społeczne włączenie i aktywizacja defaworyzowanych grup społecznych: **osób starszych i osób z niepełnosprawnościami**. Ze względu jednak na wzrastającą liczbę osób niepełnosprawnych oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców gminy przy jednoczesnym braku skutecznych instrumentów aktywizacji i niedostatecznej ofercie usług opiekuńczych zdecydowano wyodrębnić działania mające przyczynić się do polepszenia sytuacji tych kategorii społecznych i spiąć je osobnym celem głównym. Działania mające przyczynić się do poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych to wszelkie przedsięwzięcia **włączające te grupy w życie społeczne** gminy oraz działania mające przyczynić się do **rozwój usług opiekuńczych** w gminie. Obszar ten obejmuje również działania skierowane do lokalnej społeczności mające przyczynić się do **niwelowania uprzedzeń** oraz postaw i zachowań dyskryminacyjnych wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel III. Wsparcie rodziny i rozwoju dzieci i młodzieży

- 3.1. Wspieranie działań mających na celu wzmocnienie rodziny i propagowanie wartości rodzinnych
- 3.2. Wsparcie funkcji opiekuńczo – wychowawczej i poprawa sytuacji dziecka w rodzinach z trudnościami
- 3.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- 3.3. Stwarzanie dobrych warunków do rozwoju dzieci i młodzieży w gminie

Kryzys rodziny oraz niekorzystne trendy demograficzne prowadzące do rosnącego obciążenia demograficznego determinują konieczność stwarzania dobrych warunków do rozwoju rodziny. Takie działania będzie obejmował trzeci cel główny niniejszej strategii. W cel ten wpisane są przedsięwzięcia mające przyczynić się do **wzmocnienia sytemu rodzinnego**, propagowania idei rodziny jako wartości oraz rozwoju kompetencji rodzicielskich. Istotnym kierunkiem działań podejmowanych w ramach tego celu będzie **wsparcie funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzin**, w których występują trudności, a więc rodzin ubogich, niepełnych, z problemem uzależnienia,

czy z problemami związanymi z niepełnosprawnością lub chorobą członka rodziny. W cel ten wpisują się również działania przeciwdziałające przemocy w rodzinie oraz wspierające ofiary takiej przemocy. Ten obszar strategiczny obejmować będzie również wszelkie zadania prowadzące do **stworzenia dobrych warunków rozwoju dzieci i młodzieży poza środowiskiem rodzinnym**, a więc doskonalenia usług edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjno – sportowych, aktywizujących dzieci i młodzież, ale także przeciwdziałających podejmowaniu przez młodych mieszkańców gminy zachowań destrukcyjnych.

Cel IV. Wzmacnianie aktywności społecznej, postaw obywatelskich oraz współpracy lokalnej

- 3.1 Pobudzanie aktywności społecznej i postaw obywatelskich na terenach miejskich
- 3.2 Wspieranie aktywności społecznej i postaw obywatelskich na terenach wiejskich
- 3.3 Wspieranie i rozwijanie współpracy lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych gminy

Cel IV jest odpowiedzią na zdiagnozowany problem dysproporcji pomiędzy aktywnością społeczną mieszkańców i mieszkańek na obszarach wiejskich, a podejmowaniem lokalnych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej w mieście. Wysoka aktywność organizacji działających na wsiach gminy Oborniki Śląskie choć satysfakcjonująca nie powinna być pozostawiona bez wsparcia. Zbyt niska aktywność społeczna organizacji na terenie miasta wymaga podjęcia działań animacyjnych.

Działania realizowane w ramach celu III. odpowiadać będą również na zidentyfikowaną potrzebę usprawnienia procesów komunikacji pomiędzy organizacjami działającymi na rzecz rozwoju społecznego gminy. Służyć będą również wzmocnieniu współpracy lokalnej, propagowaniu działań partnerskich oraz integracji mieszkańców gminy. Zarówno przy działaniach aktywizujących, jak i integrujących warto uwzględnić potrzebę angażowania w sprawy lokalne napływowych mieszkańców gminy oraz zaplanować działania mające na celu budowanie więzi sąsiedzkich pomiędzy starymi nowymi mieszkańcami gminy.

Cel V. Wzmocnienie potencjału instytucji gminnych i organizacji działających na rzecz integracji społecznej i rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy

- 4.1. Profesjonalizacja gminnych służb społecznych
- 4.2. Profesjonalizacja kadr organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie
- 4.3. Usprawnianie mechanizmów współpracy wewnątrz sektorowej i międzysektorowej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie

Skuteczne działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych w gminie wymagają sprawnie działających, dobrze zarządzanych instytucji z kompetentną i wykształconą kadrą. Szybko zachodzące zmiany społeczne generują potrzebę stałego dokształcania się specjalistów, którzy pracują z osobami dotkniętymi problemami społecznymi. Dlatego niezwykle ważne jest, obok

realizacji działań pomocowych i aktywizujących, **podejmować działania prowadzące do doskonalenia umiejętności kadr pomocy społecznej** i innych jednostek organizacyjnych gminy realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym w gminie.

Ze względu na to, że zadania gminne z zakresu pomocy społecznej realizują na terenie gminy dość liczne organizacje pozarządowe warto **wzmacniać również potencjał merytoryczny i organizacyjny stowarzyszeń i fundacji** działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy.

Efektywne przeciwdziałanie problemom społecznym w gminie nie może odbyć się bez sprawnego współdziałania instytucji samorządu gminnego i powiatowego oraz organizacji pozarządowych, dlatego w ramach niniejszego celu wpisane zostały działania **mające usprawniać mechanizmy współpracy** wewnątrz sektora samorządowego oraz współpracę międzysektorową pomiędzy samorządem i trzecim sektorem.

Tabela 17. Struktura celów głównych i szczegółowych Strategii Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oborniki Śląskie na lata 2015 - 2020

PODNOSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY ⁶					
CEL GŁÓWNY	I. Integracja społeczna i aktywizacja grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	II. Aktywizacja społeczna oraz wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością	III. Wsparcie rodziny oraz rozwoju dzieci i młodzieży	IV. Wzmacnianie aktywności społecznej, postaw obywatelskich oraz współpracy lokalnej	V. Wzmocnienie potencjału instytucji gminnych i organizacji działających na rzecz integracji społecznej i rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy
CELE OPERACYJNE	1.1. Wsparcie osób dotkniętych problemem ubóstwa i bezdomności	2.1. Aktywizacja i włączenie społeczne osób starszych	3.1. Wspieranie działań mających na celu wzmocnienie rodziny i propagowanie wartości rodzinnych	4.1. Pobudzanie aktywności społecznej i postaw obywatelskich	5.1. Profesjonalizacja gminnych służb społecznych
	1.2. Przeciwdziałanie uzależnieniom	2.2. Aktywizacja i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością	3.2. Wsparcie funkcji opiekuńczo – wychowawczej i poprawa sytuacji dziecka w rodzinach z trudnościami		5.2. Wspieranie profesjonalizacji kadr organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie
	1.3. Aktywizacja zawodowa i propagowanie postaw przedsiębiorczych		3.4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	4.3. Wspieranie i rozwijanie współpracy lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych gminy	5.3. Usprawnianie mechanizmów współpracy wewnątrz sektorowej i międzysektorowej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie
	1.4. Rozwój ekonomii społecznej w gminie	2.3. Rozwój usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych, chorych i osób z niepełnosprawnością	3.3. Stwarzanie dobrych warunków do rozwoju dzieci i młodzieży w gminie		

⁶ II. Cel strategiczny Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Oborniki Śląskie na lata 2010 - 2015

4.2. Zadania

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
CEL GŁÓWNY I: Poprawa jakości życia grup i osób wymagających szczególnego wsparcia					
1.1. Wsparcie i aktywizacja społeczna osób dotkniętych problemem ubóstwa i bezdomności	Opracowanie „Programu wychodzenia z bezdomności”. Realizacja programu.	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 2016 - 2020	- opracowany „Program wychodzenia z bezdomności” (T/N) - raporty z monitoringu realizacji „Programu wychodzenia z bezdomności”
	Realizacja wsparcia: - pomoc finansowa - pomoc rzeczowa - poradnictwo - grupy wsparcia	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Caritas, Akcja Katolicka	2015 - 2020	- wysokość przyznanej pomocy finansowej w ciągu roku - liczba rodzin, którym udzielono pomocy finansowej w ciągu roku - liczba rodzin/osób, objętych pomocą rzeczową w ciągu roku - liczba osób objętych poradnictwem w ciągu roku - liczba godzin zrealizowanego poradnictwa w ciągu roku - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia w ciągu roku - liczba zrealizowanych spotkań/godzin grup wsparcia w ciągu roku
1.2. Przeciwdziałanie uzależnieniom	Propagowanie idei trzeźwości poprzez lokalne	Pełnomocnik Burmistrza ds.		2015 - 2020	- liczba zorganizowanych w roku kampanii społecznych - liczba wydarzeń lokalnych

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	kampanie społeczne oraz organizację lokalnych wydarzeń promujących ideę życia bez uzależnień.	Uzależnień i ds. NGO			poświęconych idei promowania życia w trzeźwości - liczba osób biorących udział w wydarzeniach
	Organizowanie grup wsparcia oraz poradnictwa psychologicznego dla osób uzależnionych oraz ich rodzin	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba zorganizowanych w danym roku godzin poszczególnych form wsparcia - liczba osób objętych wsparciem w ciągu roku
	Realizacja programów profilaktycznych dotyczących uzależnień od alkoholu, środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych w szkołach gminnych oraz świetlicach środowiskowych	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO,	Szkoły gminne Świetlice środowiskowe	2015 - 2020	- liczba zrealizowanych w ciągu roku szkolnego programów profilaktycznych w danej szkole - liczba uczniów i uczennic objętych danym programem profilaktycznym w ciągu roku - liczba rodziców objętych danym programem profilaktycznym w ciągu roku
1.3. Aktywizacja zawodowa i pobudzenie postaw przedsiębiorczych	Realizacja szkoleń zawodowych dla bezrobotnych podnoszących kompetencje i zwiększających szansę na zatrudnienie	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich	Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy	2015 - 2020	- liczba zorganizowanych szkoleń zawodowych w ciągu roku - liczba osób bezrobotnych , które wzięły udział w szkoleniu w ciągu roku
	Realizacja szkoleń motywacyjnych i rozwoju osobistego skierowanych do osób bezrobotnych	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich	Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy	2015 - 2020	- liczba zorganizowanych szkoleń zawodowych w ciągu roku - liczba osób bezrobotnych , które wzięły udział w szkoleniu w ciągu roku
	Utworzenie i prowadzenie banku informacji (wybrany nośnik, np. tablica, strona www itp.)na temat prac dorywczych, sezonowych na terenie	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy		2015	- utworzenie banku informacji (T/N) - liczba zamieszczonych ogłoszeń w ciągu roku

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	gminy . Regularne uzupełnianie bazy ofert.	Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	
	Udzielanie pomocy finansowej – zasiłków do czasu uzyskania zatrudnienia	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- liczba osób korzystających z zasiłku w ciągu roku - kwota wydatkowana na zasiłki w ciągu roku
	Propagowanie idei samo zatrudnienia – realizacja kampanii informacyjnych, szkoleń na temat zakładania własnej działalności gospodarczej	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	Organizacje pozarządowe	2015 - 2020	- liczba szkoleń zrealizowanych w ciągu roku - liczba osób biorących udział w szkoleniach w ciągu roku - liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych
1.4. Rozwój ekonomii społecznej	Organizacja szkoleń, spotkań informacyjnych, wizyt studyjnych dotyczących funkcjonowania różnych podmiotów ekonomii społecznej.	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2016	- liczba zorganizowanych szkoleń w ciągu roku - liczba osób biorących udział w szkoleniach w ciągu roku
	Wspieranie procesu zakładania spółdzielni socjalnych	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba zawiązanych spółdzielni socjalnych
CEL GŁÓWNY II: Aktywizacja społeczna i wsparcie osób starszych i osób z niepełnosprawnością					
2.1. Aktywizacja i włączenie społeczne osób starszych	Powołanie Gminnej Rady Seniorów	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Organizacje pozarządowe	2015	- uchwała powołująca Gminną Radę Seniorów

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	Współpraca z Gminną Radą Seniorów w obszarze działań skierowanych do osób starszych	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba spraw konsultowanych z Gminną Radą Seniorów w ciągu roku
	Dofinansowanie przez gminę przedsięwzięć i projektów organizacji pozarządowych aktywizujących osoby starsze	Dział... Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	2015 - 2020	- liczba dotacji przyznanych w ciągu roku - wartość przyznanych w ciągu roku dotacji
	Zdiagnozowanie potrzeb, przygotowanie i realizacja gminnej oferty aktywnego spędzania wolnego czasu dla seniorów (kultura, edukacja, sport i rekreacja)	Ośrodek Sportu i Rekreacji Obornicki Ośrodek Kultury	Organizacje pozarządowe	2015 – diagnoza i konstrukcja oferty 2016 – 2020 realizacja	- raport z diagnozy - opracowana oferta gminna aktywnego spędzania czasu dla seniorów - liczba form spędzania wolnego czasu dedykowana seniorom oferowana przez gminne instytucje w ciągu roku - liczba osób korzystających z danej formy spędzania wolnego czasu w ciągu roku
	Zainicjowanie współpracy pomiędzy organizacjami działającymi na rzecz seniorów na terenach wiejskich gminy i w mieście	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Organizacje pozarządowe	2015	- liczba spotkań organizacji pozarządowych z obszarów wiejskich i z miasta działających na rzecz seniorów w ciągu roku - liczba wspólnych przedsięwzięć zrealizowanych przez organizacje działające na rzecz środowisk senioralnych
	Wspieranie rozwoju wolontariatu senioralnego	Gminna Rada Seniorów	Organizacje pozarządowe	2015 - 2020	- liczba wolontariuszy seniorów -liczba inicjatyw, w których zaangażowani byli wolontariusze seniorzy

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	Wspieranie inicjatyw międzypokoleniowych	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Organizacje pozarządowe, szkoły, świetlice	2015 - 2020	- liczba inicjatyw międzypokoleniowych w ciągu roku - liczba środków gminnych przekazanych na inicjatywy międzypokoleniowe
	Realizacja grupy wsparcia dla osób starszych	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba osób objętych wsparciem w ciągu roku - liczba spotkań grupy wsparcia w ciągu roku
	Realizacja kampanii społecznej propagującej zatrudnianie osób powyżej 50 roku życia	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich		2016 - 2020	- zrealizowana kampania (T/N) - liczba przedsiębiorców objętych kampanią
	Stworzenie i prowadzenie banku informacji o imprezach senioralnych	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	Gminna Rada Seniorów, Obornickim Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe	2015 2016 - 2020	- stworzony bank informacji (T/N) - liczba informacji zamieszczanych w ciągu roku

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
2.2. Aktywizacja i włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością	Realizacja przedsięwzięć i projektów organizacji pozarządowych aktywizujących osoby niepełnosprawne	Organizacje pozarządowe		2015 - 2020	- liczba dotacji przyznanych w ciągu roku - wartość przyznanych w ciągu roku dotacji
	Przeprowadzenie audytu dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych oraz opracowanie planu naprawczego	Urząd Miejski w Obornikach Śląskich	Organizacje pozarządowe	2015	- raport z audytu dostępności przestrzeni publicznej gminy dla osób niepełnosprawnych - plan naprawczy
2.3. Rozwój usług opiekuńczych skierowanych do osób starszych, chorych i osób z niepełnosprawnością	Przeprowadzenie badań diagnostycznych w zakresie zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i utworzenie oferty usług opiekuńczych adekwatnych do potrzeb	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 – 2016 diagnoza 2016 - 2020	- raport z badań - oferta usług
	Propagowanie idei pomocy sąsiedzkiej dla osób starszych, niepełnosprawnych, chorych, samotnych (np. poprzez organizację „Banku czasu”)	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- liczba kampanii propagujących pomoc sąsiedzką
CEL GŁÓWNY III: Wsparcie rodziny i rozwoju dzieci i młodzieży					
3.1. Wspieranie działań mających na celu wzmocnienie rodziny i propagowanie wartości rodzinnych	Tworzenie i realizacja programów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców i opiekunów (Szkoła Rodzica)	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Poradnia Wychowawczo - Zawodowa	2015 - 2020	- liczba opracowanych programów - liczba zrealizowanych programów - liczba osób objętych programem
	Kampanie społeczne uświadamiające wartość rodziny, w tym idei rodziny dużej, wielopokoleniowej	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	2015 - 2020	- liczba zrealizowanych w danym roku kampanii

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	Organizacja wydarzeń, eventów, festynów skierowanych do rodzin, propagujących wartości rodzinne.	Obornicki Ośrodek Kultury	Szkoły, Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO, Ośrodek Sportu i Rekreacji	2015 - 2020	- liczba zorganizowanych w danym roku wydarzeń
	Dostosowywanie liczby miejsc w publicznych placówkach przedszkolnych i żłobkowych adekwatnie do bieżących potrzeb	Dział... Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	Przedszkola gminne i komercyjne	2015 - 2020	- odsetek dzieci w wieku żłobkowym i przedszkolnym objętych adekwatną opieką w danym roku
	Propagowanie gminnych miejsc, firm i instytucji przyjaznych rodzicom z małymi dziećmi	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- liczba miejsc sygnowanych przez UM jako przyjazne rodzinom z małymi dziećmi
3.2. Wsparcie funkcji opiekuńczo – wychowawczej i poprawa sytuacji dziecka w rodzinach z trudnościami	Stworzenie Gminnego Centrum Informacji dla rodzin	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Organizacje pozarządowe	2015 - 2026	- funkcjonujące Gminne Centrum Informacji
	Stworzenie informatora o dostępnych formach wsparcia dla rodzin. Dystrybucja informatora.	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Szkoły, organizacje pozarządowe, świetlice, sołtysi	2015	- wydany informator o dostępnych formach wsparcia dla rodzin
	Realizacja wsparcia: - grupy wsparcia - pomoc psychologiczna - pomoc pedagoga	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Organizacje pozarządowe Poradnia Rodzinna	2015 - 2020	- liczba rodzin objętych poszczególnymi formami wsparcia w ciągu roku - liczba godzin zrealizowanych form wsparcia w ciągu roku

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
3.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Organizacja grup wsparcia lub poradnictwa psychologicznego dla członków rodzin dotkniętych problemem przemocy	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich	Zespoły Interdyscyplinarne. Policja	2015 - 2020	- liczba godzin poszczególnych form wsparcia zorganizowanych w ciągu roku - liczba osób objętych wsparciem w ciągu roku
	Organizacja kampanii społecznych przeciwdziałających przemocy w rodzinie	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich Organizacje pozarządowe Policja	2015 - 2020	- liczba zorganizowanych kampanii w ciągu roku - liczba osób objętych kampanią
	Realizacja procedury Niebieskiej Karty	Zespół Interdyscyplinarny	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Organizacje pozarządowe	2015 - 2020	- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego
3.3. Stwarzanie dobrych warunków do rozwoju dzieci i młodzieży w gminie	Dostosowanie gminnej oferty spędzania wolnego czasu do potrzeb dzieci i młodzieży na podstawie diagnozy potrzeb	Obornicki Ośrodek Kultury Ośrodek Sportu i	Szkoły, Przedszkola, żłobki, Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	2015 - 2016	- zrealizowana diagnoza potrzeb - stworzona nowa oferta

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
		Rekreacji	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich, organizacje pozarządowe		
	Realizacja programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, zdrowego i aktywnego stylu życia	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Ośrodek Sportu i Rekreacji, organizacje pozarządowe (szczególnie sportowe), szkoły	2015 - 2020	- liczba zrealizowanych w ciągu roku programów - liczba uczniów i uczennic, Ew. rodziców objętych programem
CEL GŁÓWNY V: Wzmacnianie aktywności społecznej, postaw obywatelskich oraz współpracy lokalnej					
	Realizacja konkursu na gminną aktywistkę/aktywistkę roku	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 – przygotowanie koncepcji 2016 – 2020	- regulamin konkursu - zrealizowany finał konkursu - liczba zgłoszonych kandydatów/kandydatek
4.1. Pobudzenie aktywności społecznej i postaw obywatelskich	Realizacja budżetu obywatelskiego	DziałUrzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- wysokość środków przeznaczonych na Budżet Obywatelski - liczba zgłoszonych inicjatyw - liczba zrealizowanych inicjatyw
	Pobudzenie aktywności społecznej w mieście - różnorodne formy działań: spotkania informacyjne, debaty, kawiarenki obywatelskie, konferencje.	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba zrealizowanych działań w ciągu roku - liczba mieszkańców objętych

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
	Powołanie gminnego animatora aktywności i współpracy lokalnej	Urząd Miejski w Obornikach Śląskich		2015	- stworzone stanowisko
	Stworzenie mapy aktywności lokalnej	Urząd Miejski w Obornikach Śląskich		2015 - 2016	- stworzona mapa (T/N)
4.2. Wspieranie i rozwijanie współpracy lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych gminy	Organizacja wydarzeń lokalnych sprzyjających integracji mieszkańców napływowych i rdzennych	Obornicki Ośrodek Kultury Ośrodek Sportu i Rekreacji	Organizacje pozarządowe	2015 - 2020	- liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych w ciągu roku
	Usprawnienie przepływu informacji na temat podejmowanych lokalnie aktywności – punkt informacji lokalnej	Urząd Miejski w Obornikach Śląskich	Obornicki Ośrodek Kultury Organizacje pozarządowe	2015 - 2020	
CEL GŁÓWNY V. Wzmocnienie potencjału instytucji gminnych i organizacji działających na rzecz integracji społecznej i rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy					
5.1. Doskonalenie zawodowe pracowników gminnych służb społecznych oraz podniesienie wiedzy nt. problemów społecznych w gminie	Diagnoza potrzeb szkoleniowych gminnych służb społecznych (coroczna)	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- opracowana diagnoza
	Uczestnictwo w konferencjach, wizytach studyjnych, spotkaniach, forach branżowych, superwizje pracy socjalnej	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		2015 - 2020	- liczba godzin różnych form doskonalenia, w których uczestniczyli pracownicy służb społecznych w ciągu roku - liczba osób, które korzystały z form doskonalenia w ciągu roku
	Realizacja badań diagnozujących wybrane problemy społeczne w gminie: - gminna diagnoza problemu uzależnień	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds.		2015 – 2020 2015 – 2016 (gminna diagnoza)	- opracowane raporty z badań - opracowana gminna diagnoza problemu

Cel	Zadanie	Instytucja odpowiedzialna za realizację	Inne zaangażowane instytucje, organizacje	Termin realizacji	Wskaźniki realizacji
		NGO Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich		problemu uzależnień)	uzależnień
5.2. Wspieranie profesjonalizacji kadr organizacji pozarządowych realizujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie	Upowszechnianie informacji wśród organizacji pozarządowych na temat dostępnych szkoleń skierowanych do trzeciego sektora	Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO	Wydział Promocji i Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miejskiego w Obornikach Śląskich	2015 - 2020	- liczba informacji rozestanych do NGO
	Realizacja działań edukacyjnych skierowanych do przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba działań edukacyjnych w ciągu roku - liczba osób objętych wsparciem w ciągu roku - liczba NGO objętych wsparciem
5.3. Usprawnianie mechanizmów współpracy wewnątrz sektorowej i międzysektorowej na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w gminie	Organizacja cyklicznych spotkań branżowych instytucji gminnych, powiatowych i organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej: wymiana informacji, wiedzy, doświadczeń, planowanie wspólnych działań.	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obornikach Śląskich Pełnomocnik Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO		2015 - 2020	- liczba spotkań w ciągu roku - liczba instytucji i organizacji biorących udział w spotkaniach

5. Wdrażanie, monitoring, ewaluacja, aktualizacja Strategii

Strategia Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Oborniki Śląskie na lata 2015 – 2020 powinna stanowić narzędzie realizacji polityki społecznej gminy. Warunkiem efektywnego wdrażania jej zapisów jest opracowanie i zastosowanie odpowiednich procedur zarządczych regulujących proces realizacji, monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii. Poniżej przedstawione została propozycja przebiegu poszczególnych procesów składających się na realizację strategii.

5.1. Wdrażanie Strategii

Strategię przyjmuje uchwałą Rada Gminy Oborniki Śląskie. Ze względu na to, że poszczególne działania będą realizowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biuro Pełnomocnika Burmistrza ds. Uzależnień i ds. NGO oraz różne wydziały Urzędu Miejskiego, usprawnieniu procesu realizacji może pomóc powołanie rozporządzeniem burmistrza **Zespołu ds. realizacji strategii**. W skład zespołu powinni wchodzić kierownicy jednostek i wydziałów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań.

Zespół ds. realizacji strategii będzie odpowiedzialny za koordynację strategii, monitoring i ewaluację strategii oraz aktualizację strategii.

W ramach **koordynacji** strategii zaleca się stworzenie narzędzi wykonawczych strategii, np. rocznych planów operacyjnych, w których zawarte będą zadania przewidziane na dany rok zaplanowane i opisane na wyższym poziomie szczegółowości niż w niniejszym dokumencie. Narzędzia te będą przekazywane osobom odpowiedzialnym za realizację działań.

5.2. Monitoring i ewaluacja Strategii

Prowadzony regularnie monitoring strategii pozwoli ocenić, czy zakładane rezultaty są osiągnięte. Monitoring opierać się powinien na przypisanych do każdego zadania zestawie wskaźników. Efektem pracy Zespołu ds. realizacji strategii będą raporty z monitoringu, które powinny powstawać pod koniec każdego roku realizacji strategii i stanowić podstawę do opracowania rocznego planu operacyjnego na kolejny rok.

Raporty z monitoringu mogą dostarczyć część danych do badania ewaluacyjnego. Ewaluacja powinna badać jaki wpływ wywarła realizacja strategii na otoczenie społeczno – ekonomiczne, czy realizowane działania doprowadziły do osiągnięcia celów, czy odpowiadały na problemy i potrzeby lokalne. W przypadku ewaluacji długoletniego dokumentu warto zaplanować ewaluację śródkresową (mid – term) i końcową (ex – post). Ewaluacja śródkresową warto przeprowadzić po drugim roku realizacji strategii (w 2017 roku). Ewaluacja końcowa powinna być przeprowadzona w ostatnim roku realizacji strategii (III kwartał 2020 roku). Wyniki pozyskane z badań mogą zostać wykorzystane do aktualizacji strategii.

5.3. Aktualizacja strategii

Aktualizację strategii podejmuje się zazwyczaj po zakładanym okresie obowiązywania strategii. Aktualizacja powinna zostać poprzedzona analizą raportów z monitoringu, a także badaniem ewaluacyjnym. Dostarczą one wiedzy na temat stopnia realizacji zakładanych zadań i celów oraz na temat zmian, jakie pod wpływem działań zaszły w społeczności lokalnej. Takie informacje pozwolą

projektować na kolejne lata priorytetowe cele i działania. Zaleca się, aby ewaluacja i aktualizacja były realizowane z udziałem przedstawicieli lokalnej społeczności.

Spis tabeli

Tabela 1. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w latach 2009 - 2013	6
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych	7
Tabela 3. Struktura ludności gminy Oborniki Śląskie ze względu na wiek	7
Tabela 4. Współczynnik obciążenia demograficznego w gminie Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych, wojewódzkich i krajowych.....	8
Tabela 5. Struktura ludności Polski wedle wykształcenia (2002 i 2011)	9
Tabela 6. Wykaz świetlic wiejskich funkcjonujących w gminie Oborniki Śląskie	12
Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z danego powodu.....	16
Tabela 8. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w podziale na kategorie wiekowe	17
Tabela 9. Udział poszczególnych grup wiekowych w ogóle mieszkańców gminy Oborniki Śląskie na tle danych powiatowych oraz danych z gmin powiatu trzebnickiego.....	18
Tabela 10. Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Oborniki Śląskie zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy.....	23
Tabela 11. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z gminy Oborniki Śląskie w podziale na grupy wiekowe.	23
Tabela 12. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu gminy Oborniki Śląskie w podziale na poziom wykształcenia.....	24
Tabela 13. Liczba osób z problemem uzależnień korzystających z danej formy wsparcia.....	26
Tabela 14. Liczba osób korzystających z form wsparcia przeciwdziałających narkomanii.....	27
Tabela 15. Wykaz świetlic środowiskowych w gminie Oborniki Śląskie wraz z liczbą dzieci korzystających ze wsparcia świetlic.....	29
Tabela 16. Liczba interwencji policji związanych z przemocą w rodzinie	31
Tabela 17. Struktura celów głównych i szczegółowych Strategii Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Oborniki Śląskie na lata 2015 - 2020	47

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności gminy Oborniki Śląskie w latach 2003 - 2013.....	6
Wykres 2. Struktura ludności gminy Oborniki Śląskie według wykształcenia (2002)	9